

TISKOVINA

Poštšina plačana pri pošti Slovenj Gradec

Cena: 2,90 EUR

leto: XLIV | februar 2012 | številka: 2

GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.

Viharnik

• Gozdarstvo • Kmetijstvo • Veterina • Čebelarstvo • Zdravstvo • Lesarstvo • Šparovni kotiček

• Praznujejo • To smo mi • Malha smeha • Razširimo obzorja • Spominjamo se jih

Listnica uredništva

Se naš planet segreva?

Marta Krejan

»Naj bo že enkrat konec te zime!«, »Komaj čakam, da bo pomlad!«, »Krasno je, ker ni snega!« smo slišali tu pa tam že sredi januarja. In to letos, ko je mraz stisnil šele konec meseca. Po drugi strani pa slišimo in si želimo: »Naj vsaj malo snega pade!«, »Jebemomast pa taka zima!«, »Kje so tisti časi, ko je bil božič bel ...« Hja, lahko si želimo to ali ono, robantimo, ker nas bo poleti preganjal mrčes, ali se veselimo, ker ni treba pluziti cest, dejstvo je, da z govorjenjem in izražanjem želja ne bomo spremenili ničesar.

V svetu prevladuje mnenje, da z dejanji in načinom življenja ljudi vplivamo na naravo, in sicer ne ravno v pozitivnem smislu. Po drugi strani trdijo nekateri ljudje, tudi strokovnjaki, da na podnebne spremembe nimamo nobenega vpliva. Kaj je torej res? Podnebne spremembe so

naravni cikel in neodvisno od ljudi se dogajajo milijone let, vendar pa so se naenkrat začele odvijati zelo hitro, celo precej hitreje, kot se je predvidevalo. Dviga temperatur na kopnem in v morju v zadnjih sto letih si kljub upoštevanju vseh naravnih dejavnikov ne moremo razložiti. Način življenja, kakršnega imamo, povzroča učinek tople grede, iz plinov, peloda in ostalih delcev, ujetih v skladih polarnega ledu, pa vemo, da so količine CO₂ v ozračju danes za 35 odstotkov višje, kot so bile kadarkoli v vsaj zadnjih 650.000 letih. Če upoštevamo eno ali/in drugo, torej, da so spremembe naravne in neodvisne od nas ali da so odvisne tudi od nas, je dejstvo, da so v skrajnih primerih vodile v masovno izumrtje živih bitij. Torej zaskrbljenost za prihodnost nikakor ni za lase privlečena.

Morda še kako besedo o ledenikih, ki so velika skladišča vode. Pri nas imamo dva, enega pod Triglavom in drugega pod Skuto. Konec 19. stoletja je Triglavski ledenik meril več kot 40 hektarjev, lansko jesen pa manj kot 2,5. Ledenik pod Skuto, na katerem so nekoč trenirali najboljši jugoslovanski smučarji, je lani meril 1,7 hektarja (leta 1948 ga je bilo za 3, je pa težava bolj v njegovem tanjšanju kot površini). Suhe in ne preveč mrzle zime (v mislih imam daljša zimska obdobja) ter vedno bolj vroča poletja bodo očitno povzročili, da bodo naši potomci ledenike videli le še na fotografijah ali pa na večjih višinah v Alpah, če omenimo zgolj nam najbližje gorovje. Če pa samo pomislimo na razsežnosti sprememb, ki se dogajajo zaradi topljenja velikih ledenikov in lednih površin na obeh polih planeta ...

Kaj pa gozdovi? Gozdna meja, drevesne vrste? Klimatologi napovedujejo velike spremembe podnebja v prihodnosti, kar bo vplivalo tudi na vegetacijo, vključno z drevesnimi vrstami. Zastopanost dinarsko jelovo-bukovih gozdov pri nas se bo po večini scenarijev podnebnih sprememb močno zmanjšala; po pesimističnih scenarijih, ki predvidevajo večji porast temperatur ozračja ob hkratnem zmanjšanju količine padavin, bodo ti gozdovi omejeni le še na zelo majhen delež sedanje razširjenosti. Napovedi kažejo na bistveno zmanjšane deleže jelke in buke v lesni zalogi, porasli pa naj bi deleži termofilnih listavcev. Tudi območje razširjenosti smreke in njen delež v lesni zalogi se bosta po napovedih močno zmanjšala. Glede na obseg napovedanih sprememb bi bilo treba razviti strategije omilitvenih ukrepov in prilagajanja. Zgornja gozdna meja se zna pomakniti precej višje, kot je sedaj, kar lahko pomeni pospešeno zaraščanje grebenov (tudi) koroških gora.

Kaj lahko kot posamezniki ali družba naredimo, da stvari izboljšamo, omejimo ali preprečimo najhujše? Pravzaprav malo, a že to je lahko veliko, če nas bo veliko. Več pešamo in pustimo avto doma ... Nekaj naredimo tudi z gradnjo lesenih objektov; vemo, da drevesa tvorijo kisik, potrebujejo pa ogljikov dioksid, ki se nabira in ostaja v lesu. Z leseno gradnjo, npr., spustimo v zrak precej manj ogljikovega dioksida kot s klasično gradnjo. Sicer pa velja: korak za korakom ...

Viri:

- http://www.umanotera.org/upload/files/Podnebje_miti_in_resnice.pdf, pridobljeno 1. 2. 2012.
- <http://www.ded.si/dediscina/449-triglavski-ledenik>, pridobljeno 1. 2. 2012.
- Klemen Jerina et al. Izohodišča s posvetovanja in delavnice »Upravljanje velike rastlinjode divjadi ob upoštevanju njenih vplivov na gozdni prostor, potreb velikih plenilcev in pomena za lovstvo«.
- Krašna, E. Posledice podnebnega segrevanja na visokogorsko rastlinstvo in živalstvo. Lovčev, XCV, št. 1, str. 20–23.

GG na informativnem dnevu v šoli

Marta Krejan

Direktor GG SG Silvo Pritrznik je bodočim dijakom in njihovim staršem spregovoril o lesu in gozdu

Sredi februarja so po srednjih šolah v Sloveniji potekali informativni dnevi. Da bi bodočim dijakom čim bolj nazorno predstavili svoje programe, možnosti nadaljnega šolanja in možnosti kasnejše zaposlitve, se predstavniki posameznih šol resnično potrudijo. Ivan Škodnik, ravnatelj Srednje gostinske turistične in lesarske šole je na informativni dan med drugim povabil tudi predstavnika gostinsko-turistične stroke in predstavnika gozdarstva, ki je z lesarstvom seveda neločljivo povezano. Direktor Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec Silvo Pritrznik je novim dijakom in njihovim staršem predstavil družbo GG in možnosti zaposlitve, pri čemer je poudaril pomen lesa in njegove obdelave, v čemer je velik potencial, le znanje in voljo moramo imeti. Prihodnost je kljub vsemu v rokah mladih! Oba z ravnateljem sta poudarila, da je odločitev za vpis v srednjo šolo ena najpomembnejših odločitev v življenju posameznika, zato je treba o posameznih programih in možnostih kasnejše zaposlitve dobiti čim več informacij, vsekakor pa je treba najprej poslušati sebe in lastne želje.

Roman Založnik, prof., je predstavil program gastronomija in turizem

Informativni gozdarski storži v decembru 2011 in januarju 2012

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd.
ZGS OE SG

Za nami sta dva zimska meseca, ki pa sta zimska predvsem po nizkih temperaturah, po snegu prav gotovo ne. Pravega dolgotrajnega sneženja ni bilo. Sneženje je bilo lokalno različno zelo rahlo. Snežinke so nas osvežile po 17. decembru 2011. Prvo polovico decembra so še prevladovalle dnevne temperature nad 0 °C, vendar le nekaj stopinj nad lediščem. 5., 13., 14., 15., 16. in 17. decembra je v dolini v presledkih rosil rahel dež, nad 700 metri nadmorske višine pa je snežilo (na Rogli 25 cm in več). 19. decembra se je sneg spustil celo v dolino. Zjutraj in dopoldne so bile ceste zelo poledenele, v dolini je zapadlo do 8 centimetrov snega. Rahlo je v Mežiški dolini sneg naletaval v popoldanskih urah tudi 29. 11. Prva polovica zadnjega meseca v letu 2011 je bila tudi sončna do delno sončna, malo manj pa druga polovica. V decembru so bile najnižje dnevne temperature v intervalu -12 °C (20. 11.) in 8 °C (5. 11.), najvišje pa od -2 do 12 °C. Več sonca smo bili deležni na Koroškem v letošnjem januarju kot pa v lanskem decembru. Zelo lep je bil prvi januarski teden, nato se je čez dan in noč menjavalo jasno, delno jasno do oblačno vreme. Dež nas je rahlo orosil za kratek čas le 3. in 4. januarja. Snežna nevihta je 24. januarja 2011 pobelila kopne površine tudi v dolini (do 3 cm). Zrak se je dnevno najbolj ohladil v razponu od 0 do -13 °C. Najvišje januarske dnevne temperature pa so bile med -11 in 8 °C. Mraz se je preselil v višje predele zadnji teden v januarju, pa tudi v dolini je bilo zelo mrzlo. **K nam se je pričel približevati sibirski mraz. 29. januarja so na Rogli izmerili -18 °C, 31. januarja pa v Šmartnem pri Slovenj Gradcu -14 °C. Narava nam je v začetku leta postregla z obilo mraza in malo snega. Je pa bila zato pretirano radodarna na Balkanu (Bosna in Hercegovina, Srbija, Bolgarija, Romunija ...).**

December je mesec, ko bi naj bili že nekoliko praznično razpoloženi. Gospodarska kriza pa je vplivala na slabše razpoloženje povprečnih Zemljanov tudi pri nas. Gozdarji smo tudi v predprazničnih dneh bili okupirani z najrazličnejšimi delom. Izvajalci gozdarskih del so kljub zmanjšanju vrednosti hlodovine pridno izvajali sečnjo in spravilo lesa. Vremenske

Iz starega raste mlado (Mučevo 27. 1. 2012)

razmere so bile za ta dela, razen v času sneženja, ugodne. **Drevje, posekano v zimskem času, ima zelo malo drevesnih sokov in je manj podvrženo raznim glivam in drugim škodljivcem.** Revirni gozdarji ZGS so na terenu izvajali označevanje drevja za posek v zasebnih gozdovih. Skupaj z vodji krajevnih enot in vodjo odseka za gozdne živali Hinkom Andrejcem so porabili veliko časa za svetovanje in načrtovanje novih vlak, ki so jih lastniki prijavili na razpis pridobitve nepovratnih sredstev iz programa PRP 2007–2013 (ukrep 122 »Povečanje gospodarske vrednosti gozdov« – naložbe za gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest in gozdnih vlak ter pripravo gozdnih vlak ter nakup nove mehanizacije in nove opreme za sečnjo lesa). Te aktivnosti so se nadaljevale tudi v februarju.

Mesec december je tudi birokratski mesec. Je mesec analiz – priprav podatkov za programe dela v naslednjem letu, sestavljanja poročil o delu, predvsem pa ponovnih kontrol prevzetih in obračunanih gozdnogojitvenih in varstvenih del

Pogled skozi vejo v notranjost debla – ob pomoči gliv

v zasebnih gozdovih. Lastniki gozdov so dobili izplačana sofinancirana dela, ki so bila pravočasno prevzeta in obračunana, do 30. decembra 2011.

Leto 2011 je bilo mednarodno leto gozdov. Bilo pa je tudi leta izbora »naj akcij«. Gozdarji smo izbirali najbolj skrbne lastnike gozdov in prvič smo z drugimi uporabniki gozdnega in negozdnega prostora izbirali najbolj urejeno in prijetno tematsko pot v posameznem območju in Sloveniji.

V mednarodnem letu gozdov so potekale najrazličnejše prireditve, na katerih smo sodelovali tudi koroški gozdarji.

8. decembra 2011 je bila v okviru tega praznovanja organizirana kulturna prireditev »S pesmijo skozi gozd«. Osnovnošolci iz Pameč so razstavili zanimive risbe iz narave. Gonilna sila te prireditve je bila Marinka Lamprecht, ki čuti posebno spoštovanje do dreves in zdravičnih rastlin. Zelo obiskano

Likovna razstava učencev OŠ Pameče ob zaključni prireditvi Mednarodnega leta gozdov 2011 v knjižnici Ksaverja Meška v Slovenj Gradcu

prireditev je zanimivo, predvsem pa zelo prijetno vodila Mojca Prašnički.

O mednarodnem letu gozdov in pomenu gozda sem spregovoril avtor Storžev. V skrivnosti svet gozda smo vstopili ob poslušanju mističnih zvokov, ki jih je s pomočjo zanimivega in zelo preprostega inštrumenta didžeriduja pričarala Mateja Kunstek, prijetnih tonov harfe harfistke in pevke Tanje Vogrin, ubranega petja učenek OŠ Dolič Ane Marije in Urške Podjavoršek in pevcev Aline Hirtl in Iztoka Hirtla. Gozd sta nam z branjem poezije približali Draga Ropič in Jožica Volšak. Mija Konečnik, članica skupine »S knjigo k naravi« je prebirala sestavke o drevesnih vrstah. Obiskovalci so si lahko ogledali zanimive posterje o naravi in gozdu, ki so jih razstavili gozdarji ZGS OE Slovenj Gradec. **Na zaključni prireditvi Turistične zveze Slovenije v letu 2011 »Moja dežela – lepa in gostoljubna« so bile podeljene nagrade prvim trem »naj potem« v Sloveniji.** Prireditev je potekala pod pokroviteljstvom predsednika republike dr. Danila Türka v avditoriju hotela Bernardin v

Nadaljevanje na str. 4

Leska na Navrškem vrhu (24. 1. 2012)

Portorožu 8. decembra 2012. Prvo mesto je bilo podeljeno Učni poti Škocjan (Škocjan–Škocjanske jame), drugo Hmeljski poti (Žalec–Novo Celje), tretje mesto si delita Pot skozi Zalo (Žirovski vrh, Poljanska dolina) in Gozdna učna pot Rožni Studenec (Rožni studenec pri Kočevju). Med najbolj urejenimi potmi je tudi Gozdna učna pot Plešivec.

Gozdarki in gozdarji ZGS KE Radlje v družbi Branka Gradišnika v novih prostorih krajevne enote (16. 12. 2011)

Na sejmu Alpe Adria »Turizem in prosti čas 2012« so predstavniki Turistične zveze Slovenije in Zavoda za gozdove Slovenije na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani 28. januarja 2012 podelili priznanja 14 območnim najbolj urejenim in zanimivim tematskim potem v letu 2011. Pred podelitvijo je imel kratko predstavitev tematskih poti Jože Prah, prireditev pa so popestrili tamburaši skupine Tamburice od Murice in folklorna skupina iz Razkrižja. Grafično so bile vse poti predstavljene tudi na sejmu.

V ZGS so 14. decembra 2011 v dvorani Gozdarskega inštituta Slovenije v Ljubljani podelili priznanja 14 najbolj prizadevnim sodelavcem na posameznih območnih enotah. Med prejemniki priznanj je bil tudi Hinko Andrejč, vodja odseka za gozdno tehniko v OE Slovenj Gradec. Da si je več kot stodontno zaslužil priznanje, se lahko prepričate ob ponovnem prebiranju utemeljitve v prispevku našega vodje Milana Tretjaka, objavljenem v prejšnji številki Viharnika.

Toplicah, kjer so obravnavali izvedene aktivnosti na naših odsekih E6 in E7, zastavili pa so tudi program dela v letu 2012. **Skozi naše območje je speljan del E6, po kateri se lahko sprehodi pohodnik na poti od Baltika do Jadrana. Mnogi med njimi so presenečeni nad lepotami naše gozdne krajine!**

Planinci in drugi pohodniki se radi podajo na Plat nad Mežico, kjer je pri Ladiniku rasla visoka jelka, Ladinikovo hišno drevo. Bila je naravovarstveno zaščitena. Kar tri stoletja je bila vitalna, lansko leto pa je klonila in 27. januarja 2012 so jo požagali. Kaj več o tej akciji lahko preberete v samostojnem prispevku v tej številki Viharnika.

Naj zaključim birokratsko obarvane Gozdarske storže z naslednjim opozorilom lastnikom gozdov in izvajalcem del v gozdovih. **V januarju so se pričele pojavljati lubadarke posamezno in v skupinah. To so v juliju in avgustu z lubadarji napadene smreke.**

Te lubadarke so težko opazne, saj imajo

Na podelitvi priznanj skrbnikom najbolj urejenih 14 tematskih poti v Sloveniji v letu 2011 na sejmu Alpe Adria v Ljubljani

Tudi v letu 2012 bo potekala vseslovenska akcija »Očistimo Slovenijo 2012«. **Priloge na očiščevalno akcijo, ki bo potekala 24. marca 2012, so že v teku po vseh krajih. Ta dan bodo imeli ekološke čistilne akcije tudi po drugih evropskih državah in izven.** Namen te akcije ni samo očistiti Slovenijo, temveč gre tudi za osveščanje in poučevanje. Organizirano bomo pregledali naše bivalno okolje in očistili bomo razne tematske poti, med katere spada tudi E6.

Komisija za evropske pešpoti (KEUPS) je imela 23. 1. 2012 sestanek v Dolenjskih

še zelene krošnje, z debela pa jim odpada lubje. Bodite pozorni na ta drevesa, predvsem pa na njihovo okolico, če so v bližini še nevitna drevesa – potencialni kandidati za podlubnike. O najdenem žarišču in drugih opažanjih v vašem gozdu obvestite svojega revirnega gozdarja, da vam določi preventivno varstvene ukrepe. Pravočasno ukrepanje nam bo – lastnikom in gozdarjem – v spomladanskem času povzročilo manj težav pri zatiranju in obvladovanju podlubnikov.

Ladinikova jelka je padla

Gorazd Mlinšek, univ. dipl. inž. gozd.
ZGS OE SG

Koroški kmetje so tradicionalno navezani na gozd. Številni rodovi so bili odvisni od gozda in že v preteklosti so znali ceniti vrednote zelene banke. Marsikje so spoštovali in še spoštujejo posamezna drevesa izjemnih dimenzij ali zanimivih oblik v gozdu in izven njega. Ob posebnih dogodkih so v neposredni bližini gospodarskega in bivalnega poslopja posadili lipo ali kakšno drugo drevesno vrsto. Tudi v gozdu imajo svoja hišna drevesa. Veliko teh je zavarovanih z naravovarstvenimi odloki. So naravni spomeniki, na katere so domačini zelo ponosni.

Med njimi je tudi Marko Ladinik, mladi lastnik in gospodar na Ladinikovi kmetiji na Platu nad Mežico. Že kot otrok je spremljal rast hišnih dreves v gozdu v neposredni bližini kmetije, pa tudi lipe na domačem dvorišču. Skrb za debeli jelki, macesen, bukev in gorski javor je prevzel po že pokojnemu očetu Kristlu in staremu očetu Jožetu. Del njihovega gozda je bil pod udarom škodljivih industrijskih plinov iz topilnice svinčene rude v Žerjavu. Tudi ta drevesa so kljubovala onesnaženju. Leta 1982 pa se je posušila zaščitena jelka, ki so jo pod nadzorom gozdarskih strokovnjakov in naravovarstvenikov posekali. Dokaz o žalostnem dogodku hranijo Ladiniki v lovski sobi, kjer visi na steni fotografija podrtle lepote.

Že nekaj let smo gozdarji opazovali drugo zaščiteno jelko. Iz leta v leto je bila manj vitalna, lansko leto pa se je posušila. Domačini so se odločili, da jo posekajo, saj se je že rahlo nagibala proti cesti. Z ukrepom so se poleg gozdarjev ZGS OE Slovenj Gradec strinjali tudi strokovnjaki Zavoda za varstvo narave OE Maribor. »Dan D« je bil za jelko 27. januar 2012. Za jelko se je še posebno zavzel mag. Boštjan Hribernik, asistent na katedri za gozdno tehniko in ekonomiko in revirni gozdar v revirju Javorje. Boštjan je po mamini strani tudi sorodstveno navezan na Ladinikovo kmetijo. Organiziral je strokovno izmero podrtle jelke. K sodelovanju je povabil doc. dr. Davida Hladnika, strokovnjaka za krajinsko gozdarstvo in prostorsko informatiko, ki se je z veseljem odzval povabilu. Zelo je bil presenečen, ko je s tehničnim sodelavcem prišel k Ladiniku na Plat. Tam je bila zbrana pisana družina, ki si je prišla ogledat slavnostni dogodek. Za domačine, pa tudi za sosednje kmete, je bil to neke vrste praznik. Tudi to je neke vrste

Ladinikovo jelko so pred posekom temeljito izmerili

izraz spoštovanja do narave, gozda in drevesa. Jelke, ki je bila visoka 47,5 m in je imela premer v prsni višini 107,9 cm, so se strokovno lotili lastnik Marko in njegovi sosedji in prijatelji Jože Štern mlajši, Jože Štern starejši (oba p. d. Ober), Simon Kralj (p. d. Krajnc) in Roman Grabner (p. d. Ivanov) – vsi odlični sekači. Jelko, katere panj je bil v višini 10 cm od tal debel 110 cm, so strokovnjaki iz Biotehniške fakultete, oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, po sekcijah temeljito izmerili. Analizirali bodo tudi rast lepote s pomočjo kolobarjev, ki so jih odpeljali v Ljubljano. Jelka je imela 17 m³ bruto lesne mase. Zanimiva bo dendrometrijska analiza, še posebno pa kronološka. Že med okularnim preštevanjem po oceni več kot 360 let stare jelke smo lokalni gozdarji ugotovili, da je zadnjih petdeset do

Ladinikova jelka pred posekom

Posek Ladinikove jelke je bil mali praznik za Ladinikove in sosedje

Posek ladinikovega hišnega drevesa v gozdu je izvedel ob pomoči sosedov njen lastnik Marko Ladinik (desni ob deblu), pomagal je tudi Jožek Štern, p. d. Ober

šestdeset let jelka slabo priraščala, kar smo povezali z onesnaženjem zraka v Zgornji Mežiški dolini. Imela pa je tudi stare poškodbe na koreniniku, nastale med gradnjo gozdne ceste. V njenem vrhu so se že naselile glive.

Kljub poškodovanemu in z glivami napadenemu zgornjemu delu drevesa ima spodnja polovica zelo veliko vrednost. Rezultati prirastoslovnih, dendroloških in drugih analiz, ki bodo objavljeni tudi v strokovni reviji Gozdarski vestnik, bodo še povečali vrednost Ladinikovega jelovega hišnega drevesa.

Na kmetiji Buč

Martina Cigler

Zima me po navadi ne zvabi kam više, vsaj če sem z avtom, ne. Tako sem se zopet ozrla po dolini bližnje okolice in se odpravila v vasico ob avstrijski meji, v Libeliče, kjer domačini še vedno ohranjajo pristi koroški jezik. Obiskala sem kmetijo Buč, ki je znana po pridelavi krompirja in še čem.

Zgodovina te kmetije sega daleč nazaj, saj je na tem mestu že od nekdaj. Zdajšnji rod jo je kupil v vojnem času za takrat kar veliko denarja, to je bilo leta 1940. Takrat je zanj odštel denarce gospodaričin dedek.

Erika pri izdelavi sira feta

Tradicija kmetije je bilo furmanstvo in v hlevu so imeli po tri konje. Z njimi je fural tudi gospodaričin oče Ivan Knez, ki bo letos dopolnil 88 let in je tudi najstarejši vaščan v Libeličah. Mladi in starejši vaščani ga ljubkovalno kličejo *atek*. Ko je gospodaril on, po letu 1948, so bili v hlevu prašiči, pet glav govedi, konji ter kokoši. Žal mu je bilo, ko so po planinah napravili

Libeliški atek

Domača družina Buč

moderne ceste in so konje zamenjali tovornjaki. S konji je *sfural* ves les s planine v bližnji in daljni okolici. Leta 1959 se je prvič poročil in v zakonu sta se mu rodili hčerki Erika in Berta. Kmetijo je prevzel po očetovi smrti leta 1965. Z zdajšnjo partnerico Martino se je poročil po letu 1990 po dolgih letih skupnega življenja. Sejali so vsa žita ter koruzo. Leta 1969 je prodal konje in kupil prvi traktor, ki jim je zelo olajšal delo, prej so s konji tudi orali. Gospodaričina sestra Berta se je izučila za vzgojiteljico v vrtcu, Erika pa ni nadaljevala šolanja, ampak je ostala doma na kmetiji, kjer pridno dela že vsa leta. Je zelo aktivna in ima veliko tečajev v okviru Društva kmetic. Leta 1983 se je Erika poročila s kmečkim fantom izpod Uršlje gore Dušanom. V zakonu so se jima rodili trije otroci: sinova Rok in Lojze ter hči Ana, ki je gimnazijka. Rok se je odselil k življenjski sopotnici na Hribernikovo kmetijo in je že tudi sam oče sinu in hčerki, Lojze pa ostaja doma in bo po vsej verjetnosti nasledil kmetijo. Sama kmetija obsega 11,5 hektarjev obdelovalne zemlje in 17 hektarjev gozda. Redijo 15 krav molznic in 15 telic, 6 prašičev, kokoši pa nimajo več. Na kmetiji imajo tudi zbiralnico mleka, v katero vozijo mleko le še s treh kmetij. Včasih, pove gospodarica, je vozilo mleko k njim okoli 25 kmetov.

Vso krmo za živino pridelajo doma, imajo pa še 7 hektarjev obdelovalnih površin v najemu. Na njivah sejejo koruzo za silažo in zrnje ter krmno žito, kot je ječmen. Vedno upoštevajo pravilo kolobarjenja. Včasih so krompir sadili na dveh hektarjih, sedaj ga imajo le še en hektar. Gospodinja se je včasih ukvarjala tudi s pridelavo čebule in korenčka. Erika in njen mož Dušan sta kmetijo prevzela leta 2005, pred dvema letoma pa so kot dopolnilno dejavnost na kmetiji uvedli tudi turizem. Zgradili so prizidek, v katerem sta kuhinja in dvorana,

ki po predhodnem naročilu sprejme 50 ljudi. Vse je iz naravnega lesa in okusno opremljeno. Gostom ponudijo domače narezke in tipične koroške narodne jedi. Tako je na kmetiji Buč vseskozi živahno in nasploh se v sami vaški skupnosti vaščani zelo povezujejo in družijo. Tako se pozimi ob večerih najraje srečujejo vsakokrat na eni od domačij ter trejo orehe, kar poimenujejo orehijada, kjer orehov nimajo dovolj, luščijo še fižol. Zraven si pripovedujejo zgodbe in tudi kaj zapojejo. Lepo, da kljub modernim časom še skrbijo, da utrip vaškega življenja naših prednikov ne zamre in to tradicijo skušajo prenesti tudi na mladino.

Prizidek z dvorano in kuhinjo

Dvorana sprejme 50 ljudi

Kako pripravimo kompost

Martina Cigler, abs. agr.

Zima se še ni poslovila in končno nam je dala, sploh za otroke, tako zaželen sneg. Mi pa se ob misli na delo na njivah in vrtovih že sprašujemo, s čim in koliko gnojiti. Mnogi med nami smo si čez leto pripravili kompostišče, kamor smo odlagali rastlinske odpadke in gnoj, ki smo ga v zmesi z zemljo pridno obračali in pustili prepevati.

Kompost je najboljši gnojilo za vse vrste rastlin, ne preobremeni tal in v njem so hranila skoraj zagotovo v pravih razmerjih, vsebuje pa tudi veliko humusa. Kompostni kup si po navadi postavimo v senčni legi vrtov. Na izbranem prostoru začnemo nalagati organske odpadke, širina kupa naj bo približno 1,5 metra. Vsako plast

pokrijemo z nekaj centimetri ilovnate zemlje (5 cm na 20 cm odpadkov), da kompost prej dozorja. Pazimo, da so plasti rahlo ena na drugi, da omogočimo pretok vode in zraka. Marsikdaj je zunanja plast komposta suha, znotraj pa je moker in zaradi tega počasno dozoreva. Pomagamo si lahko tako, da na dno površine, ki smo jo namenili za kompost, položimo debelejša stebela trajnic, lahko tudi smrekove veje ali ostalo vejjeve. Tako dobimo propustno plast, ki poskrbi, da zrak kroži tudi znotraj kompostnega kupa. Kompostni kup naj ne bo višji od enega metra. Kompost po potrebi zalivamo z vodo ali gnojnico, ki ga obogati s hranili in pospeši razvoj bakterij. Lahko ga potresemo tudi z apnenim prahom (5 kg/m²). Fermentacijo pospešimo, če kompostni kup prekoplamo najmanj dvakrat na leto.

Za gnojenje travnikov se prav tako lahko poslužujemo uporabe komposta iz hlevskega gnoja. Učinkovit je spomladi in pri posamezni izrabi in ne povzroči onesnaženja tal. Trošenje v jeseni je manj učinkovito.

Kompost – obvezen del ekološkega vrta (<http://www.kameleon-revija.si/index.php?Task=article&ArticleID=1154>, pridobljeno 10. 2. 2012)

Viri:

- Bajec, V. Vrtnarjenje na prostem, pod folijo in steklom, Kmečki glas, Ljubljana 1988.
- Repič, P. et. al. Dovoljena sredstva za ekološko kmetijstvo, Maribor 2005.

Februar in čebelar

Janez Bauer

Konec januarja, pa nato vsak dan bolj, se na dnevu že pozna. Vsak dan par minut prej pokuka sonce izza gora. Navkljub strupenemu mrazu, ki nas je kar nekaj časa držal za pečjo, se vse bolj približuje pomlad. To je začutila tudi matica v naši čebelji družini, naša kraljica panja.

Nekako konec januarja se čebel v panju polasti čuden nemir. S svojimi telesi pričnejo drgetati in se stiskati v gručo. Temperatura v sredini gručice takrat naraste na okoli trideset stopinj, čeprav je zunaj strupen mraz. V ta tople prostor nato matica zaleže letošnje prve čebele. Najprej samo eno ali dve na dan, nato vsak dan več. Tako se prične razvijati nov rod čebel, ki bo letos gospodaril v panju. Sedaj je res že zadnji čas, da zapažimo panje. Do takrat, ko matica še ne zalega, paženje ni potrebno. Čebele se dobro počutijo v hladnem okolju, da le ni preveč vlage. Tudi poraba hrane je manjša v tistem času, ko ni zalege. Zapaženje je malo čuden izraz, pa čebelarji tako rečemo, kadar čebeljo družino toplo odenemo. Včasih so za zapaženje uporabljali slamo, ki so jo vezali v nekakšne odeje in z njimi pokrivali zadnjo steno čebeljih panjev, čez vse skupaj pa so pokrili še kakšno staro odejo in je bilo v redu. Nato se je kar nekaj časa uporabljal časopisni papir, s katerim smo pokrili zadnja okenca panjev; ima pa to slabo lastnost, da nase vleče vlago. Čebele se v vlažnem okolju ne

Čebelice, čebelice ...

počutijo prav dobro in hitro sta tu plesnoba in bolezen. V zadnjem času se kot najboljše toplotna izolacija uporablja penasta guma. Je mehka, se prilega v panje in prepušča vlago. Dobi se že točno odrezana na velikost zadnjih vratc in jo samo vstavimo. Zadnja vratca panjev moramo imeti seveda odprta, da lahko vlaga prihaja v prostor. Tako preskrbljene čebele mirno pričakajo prve pomladne dni.

Konec februarja se že marsikdaj ogreje in lahko pričakujemo kak dan odjuge in prvi izletni dan. Takrat južni veter zabuči preko krošenj dreves in kar nekako zadiši po pomladi. Ob takem toplim južnem dnevu lahko pričakujemo prvi letošnji izlet čebel. Nanj se moramo dobro pripraviti. Pred čebelnjakom odkidamo sneg ali ga posujemo z listjem, pepelom ali senenim drobirjem. Čebele tako ne bodo popadale v

sneg zaradi sončne bleščave ali vetra, ampak bodo sedle na drobir in se napile vode iz tajajočega snega. Ob prvem izletnem dnevu mora biti čebelar ob čebelnjaku. Ni mu potrebno drugega, kot da samo opazuje. Ob toplim dopoldnevom, ko temperatura doseže okrog deset stopinj, se čebele odločijo in trumoma izletijo iz panja. Celo zimo so preživele v panju, čakajoč na pomlad. Njihova prebavila so polna blata, zato se v zraku pred panjem tudi otrebijo. To kaže na skrbnost naše čebele, da se ne pokaka kar v panju, svojem stanovanju. Počaka in to opravi zunaj. V tem času v bližini čebelnjaka ni dobro sušiti perila. Veliko rumenih pack bo na njem, pa tudi na avtomobilu v bližini se bodo pojavili iztrebki čebel. Moramo jih razumeti in upoštevati. Po tem ko se otrebijo in

Nadaljevanje na str.

azgibajo otrdela krila, se napijejo še sveže
ode in jo odnesejo v panj za nego zalege.
čebelar mora ta dan stati ob čebelnjaku in
pazovati. Vsaka čebelja družina se
rugače obnaša. Nekatere pohite na plano
umoma in zelo zgodaj, pri drugih je še vse
mirno. Mogoče tu in tam kakšna čebela
ogleda na plano. Nekateri panji so zelo
ivahni, najde se že kaj cvetnega prahu in
čebele ga prinesejo domov. Pri drugih
panjih pa ni še nič. Take panje si je
otrebno zapomniti. Stopiti moramo v
čebelnjak, odstraniti opaž in potrkati na
adnje okence: »Halo, je kdo doma?«
čebele se nam bodo odzvale z mirnim
umenjem. Tam je vse v redu, pač še nimajo
otrebe, da bi odšle na plano. Se pa najde
akšen panj, kjer je vse tiho. Z baterijsko
vetilko posvetimo med satje in
ogledamo, če so čebele še žive. Marsikdaj
čebele zime ne preživijo. Takšnemu panju
apremo vhodna vratca. Ob prvi priliki
omo iz njega pobrali satovje, mrtve
čebele dali na veterinarski pregled, panj pa
azkušili in pripravili za naselitev nove
ružine.

ostalih panjev ne odpiramo. Pustimo jih,
aj čebele sedaj potrebujejo predvsem mir
in toploto. Sedaj vso skrb posvečajo
ovemu rodu čebel, ki ga morajo vzgojiti
a prihajajoče pomladne dni.

»Zimski novorojenček«

Levenka Knez

etošnja zima nas je obdarila z ledenim
razom ter z bore malo snega, od katerega
o ostale le redke zaplate, ki služijo bolj kot
kras namesto zimskega veselja naših
otrok, ki kmalu ne bodo več prepevali
vesmi Zima, zima bela ... Na drugi strani pa
lišimo poročila iz južnejših evropskih
ležel, ki pa jih je zima dobesedno zasula s
negom in povzročila pravi kaos.
etošnje čudno obnašanje zime pa ne
ovzroča zmede samo med ljudmi, pač pa
e zaradi nje drugače obnašajo tudi živali.
redčasno pričakujejo prihod pomladi, ko
e čas rojstev in novih mladičev.
la zadnje januarsko jutro smo zopet
tiskali zobe med strganjem ledu z
etrobranskih stekel, saj je temperatura
reko noči padla krepko pod minus
0 stopinj. Takrat se je iz ovčje staje na
olanarjevi domačiji na Selah živahno
oglašalo. Še konji so radovedno
pogledovali proti njej in postajali nemirni.
a nenadni jutranji »alarm« je pritegnil vso
pozornost mojega moža, ki je na svoje
eliko presenečenje v staji, kamor se čez
noč zatečejo naše kamerunske ovce, našel

Kamerunska ovca s komaj dan starim mladičem, ki je pokukal na svet v enem od najhladnejših juter.
Foto: Anton Knez

komaj skoteno jagnje. Mali rjavček se je še
ves vlažen stiskal k svoji mami in iskal svoje
prvo mleko, da bi ga pogrelo in mu vlilo
prvih življenjskih moči. Že nekaj ur po
skotitvi, ko se je osušil, pa je že ves živahen
skakal za njo. Pri ovcah se mladiči običajno

skotijo zgodaj spomladi in na jesen, morda
pa je pri kamerunskih to drugače. Tega
dogodka so se še posebej veselili naši
otroci, ko so občudovali »novorojenčka«, in
kar naenkrat se nihče več ni pritoževal
zoper mrzlo jutro.

Vakcinacija proti steklini, čipiranje in registracija psov v letu 2012

(povzetek po Vestniku Veterinarske zbornice)

Martina Sušec Valentar, dr. vet. med, VP Slovenj Gradec

V letu 2012 so se na državnem nivoju pojavile določene spremembe pri obračunavanju
nekaterih storitev. Nove kalkulacije je VURS že sprejel in objavil, zato jih je potrebno
dosledno upoštevati. Za lažje razumevanje in odpravo nejasnosti jih objavljam še v naši
reviji Viharnik.

STORITEV	CENA
Vakcinacija, dehelmentizacija in vpis v CRP	31,42 €
Čipiranje, potni list in registracija v CRP	29,90 €
Čipiranje že registriranih psov	21,79 €
Registracija že označenega psa	17,52 €
Vpis v CRP v tujini vakciniranih psov	17,93 €
Sprememba lastništva psa	17,52 €
Odjava registriranega psa iz CRP	13,92 €

Iz tabele je torej razvidno, da vakcinacija,
čipiranje, izdaja potnega lista in vpis v CRP
novega psa lastnika stanejo prvo leto 61,32
evrov. Opisana registracija velja za vse pse
(rodovniška in nerodovniška legla ter
posamezne živali). Vse ostale vakcinacije
psov, ki jih ni predpisal VURS in jih lastniki
poljubno opravijo (CHLP in drugo), pa se
opravljajo v skladu s ceniki veterinarskih
organizacij. **Pri tem moram pripomniti,**
da veljajo za cepljenja mladičev psov in
mačk v leglu proti kužnim boleznim (ne
cepljenje proti steklini) na določenih
veterinarskih postajah in tudi na VP
Slovenj Gradec ustrezni popusti.
V preteklosti se je ob odjavi psa lastnikom
potni list odvzel, sedaj pa se fizično uniči in
se vrne lastniku.

So bile zime

Franc Areh

Danes so zime, a nič več take kot pred leti. V današnjih dneh sneg na našem Koroškem zapade le še v višinskih predelih. Na naših smučiščih, ki jih je bolj malo, pa morajo smučarske proge obdelovati s snežnimi topovi. Pri tem jih vedno pogosteje ovirajo pomanjkanje vode ter nezmerne temperature. Včasih je po nižinah zapadlo tudi do meter snega, ki so ga ljudje sami

kidali in s tem imeli veliko več časa za druženje. Danes pa je čisto drugače. Dela je vedno več, ljudje se vse manj družijo in komaj kdaj najdejo počitek ob vsem delu, ki ga imajo med letom. Zima svoj čas kroji čisto po svoje in ne želimo si, da bi se ta letni čas zavlekel v pomlad, ko bo potrebno ponovno prijeti za delo in se začeti prebujati v novo obdobje.

Slika prikazuje čas pred desetimi leti, ko so bili sneženi možje nepogrešljivi del zime, danes pa jih skorajda ni več opaziti.

Zimski večeri

Lena Kadiš

Dolgi zimski večeri so lahko izziv za različna druženja. A v večini najraje vsi posedajo pred TV-ekrani in se hote ali ne dolgočasijo, saj jim televizija ne prinese notranjega miru. Da se dajo večeri drugače preživeti, se je domislil Ivan Mori pri Sv. Križu nad majhno vasico Dobrovo pri Dravogradu. Povod za prijetno druženje je bil oreh, ki stoji za njegovo hišo in je v zadnji jeseni gospodarju namenil obilni sad. Pohvali se lahko tudi s svojimi merami, saj njegov obseg meri 2,5 metra, v višino ima 20 metrov in krošnja se bohota v premeru 18 metrov. Vendar je njegov obstoj vprašljiv, saj je nevarnost, da ob večjih vremenskih nepravilnostih pristane na strehi hiše. A zbranih za veliko mizo, ki smo se kar tri večere družili, to ni motilo, saj smo bili zaposleni s trenjem prav njegovih orehov. Tistim, ki tega še niso poskusili, naj zaupam, da je to počasno delo. Potrebno je kar nekaj ur, da naluščiš dovolj orehov za ne preveč skromno potico. Vsak je imel svojo zadolžitev: prvi so orehe trli, drugi pa smo jih izluščili. Nastajali so kupčki luščin in slam'ce so se polnile z jedrci. Prijetna toplota je prihajala od krušne peči, iz katere

je mamljivo zadišalo, kadar je gospodinja preverila stanje dobrot, ki so se pekle za naša lačna usta. Tako da tisto o žvižganju ni prišlo v poštev in jedra so ostajala vsaj v večini nedotaknjena. Gospodar pa je pridno stregel s pijačo, da se ne bi kdo pritoževal o trpljenju žeje. Smeha in petja je bilo na pretek. Kadar pa se glasovi niso v

uglašenosti najbolje ujeli, nam je pomagal harmonikar in s svojim igranjem preglasil naše fušanje. Tako dobro in koristno preživeti večeri so nas napolnili s sproščenostjo in umirjenostjo. Ni se nam mudilo, a ura na steni je napovedala, da je prišel čas tudi za spanje. Vsi v zatrdanju, da se še dobimo, smo se odpravili domov.

Prijetno razpoloženje pri luščenju orehov (foto: Ivan Mori)

Darovali so kri

Mag. Jože Marhl

Območna organizacija RK Radlje ob Dravi je v sodelovanju s KO RK Brezno-Podvelka in UKC Maribor tudi v letošnjem januarju organizirala krvodajalsko akcijo v prostorih osnovne šole v Breznu. Čeprav je organizator pričakoval večje število darovalcev krvi, je bil z udeležbo

darovalcev zadovoljen, saj je vsaka kaplja krvi dragocena pri zdravljenju in reševanju življenj, njene vrednosti pa se običajno zavemo šele takrat, ko jo sami nujno potrebujemo.

Krvodajalska akcija v Breznu

20 let Gradov kralja Matjaža v Črni na Koroškem

Mag. Romana Lesjak, županja občine Črna na Koroškem

Obletnice so vedno nekaj posebnega. Pa naj gre za majhne ali velike, ob vsaki lahko najdemo neprecenljivo sporočilo, ki je toliko več vredno, če se nanaša na širok krog ljudi. Gradovi kralja Matjaža, ki so se letos gradili že dvajsetič, predstavljajo veliko in nadvse pomembno zgodbo – tako za Črno na Koroškem, Podpeco, domačine in krajanke kot tudi za širšo regijo in državo Slovenijo. Ravno zaradi tega lahko to prireditve uvrstimo med odmevnejše dogodke, ki se v zimskem času zgodijo v naši deželi.

Gradovi se tradicionalno grdijo zadnji konec tedna v mesecu januarju, ko se v Mitneku pod goro Peco na to pripravljajo številni tekmovalci. Do dvajsete obletnice so ekipe zgradile že več kot tisoč gradov, vsako leto pa prireditev obišče tudi mnogo obiskovalcev, ki lahko uživajo v zimski idili in se zabavajo ob pestrem spremljevalnem programu.

Vsaka velika zgodba se začne z majhnimi, a še kako pomembnimi koraki, ki postavijo trdne temelje za prihodnji razvoj in nadgradnjo. Tudi Gradovi kralja Matjaža so rasli postopoma in vztrajno. V prvih šestih letih so graditelji zgradili manj gradov kot na eni sami prireditvi v letu 2006, ko smo bili priča rekordnemu številu snežnih umetnin. Takratno soboto je nastalo kar 109 gradov, ki so na najlepši možni način zapolnili prostor na gorski planoti Mitnek. Toda tega mejnika se ne bi mogli veseliti, če ne bi organizatorji in vsi ostali sodelujoči v prejšnjih letih vložili ogromno truda, volje in entuziasma, da bi naša prireditve dosegla še večje razsežnosti. Velike prireditve namreč po eni strani resda predstavljajo prednost, ker so bolj prepoznavne in uveljavljene, po drugi strani pa jih je toliko težje ohraniti in nadgrajevati, da pri tem ne bi padli na raven rutinskega dožemanja in izpeljevanja organizacije. Zaradi tega so Gradovi še toliko bolj cenjeni, saj vsakič znova dokazujejo, da vsaka prireditev vedno prinaša nekaj edinstvenega in neponovljivega.

Bistvo Gradov Kralja Matjaža seveda ni zgolj v tekmovanju za najlepši grad, četudi temu vseeno dajemo posebno težo, saj si vsi želimo, da bi v Podpeci stali karseda mogočni gradovi. Pomen prireditve je mnogo širši: celodnevno dogajanje

vključuje druženje, sklepanje novih poznanstev in prijateljstev, veselje, zabavo in brezskrbne trenutke v neokrnjeni naravi, ki nam daje idealen prostor, da za dan ali dva pozabimo na vsakodnevno nujnost hitenja in večnega pomanjkanja prostega časa.

Takšni dogodki tako želijo vplivati tudi na počutje in razpoloženje vseh tekmovalcev in obiskovalcev, ki so Gradove skozi leta vzeli za svoje, kar morda predstavlja celo največji dosežek te prireditve. Ko posameznik dejansko začuti, da je del določene zgodbe, je njegovo poistovetenje s prireditvijo toliko močnejše in pristnejše. Gradovi se nočejo sprijazniti s tem, da bi v Mitnek privabljali ljudi, ki bi že naslednji dan pozabili, kaj se je dogajalo pod Peco. Želijo si nekaj več: ljudi, ki si bodo prireditve zapomnili zaradi tega, ker so na Gradovih kralja Matjaža spoznali, da je njihova prisotnost še kako pomembna in da je ravno zaradi njih prireditev lahko postala tako velika, odmevna in posebna. Takšen odnos, ki v ospredje hkrati postavlja pomen prireditve in njene obiskovalce, se

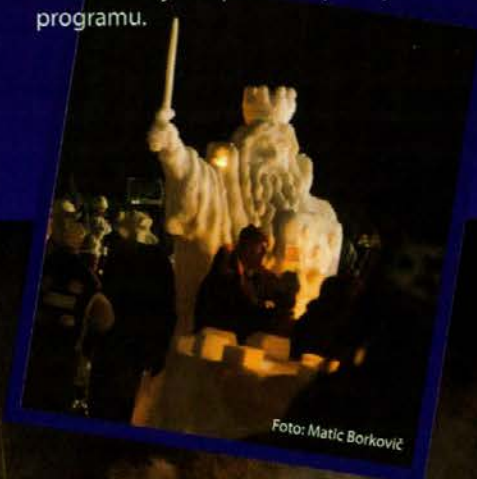

Foto: Matic Borkovič

Foto: Matic Borkovič

Foto: Matic Borkovič

Foto: Matic Borkovič

Foto: Matic Borkovič

zdi ključen za doseganje uspehov, kot smo jim bili priča do sedaj. Gradovi so pomembni tudi za našo občino, ki se lahko sicer ponaša s številnimi dosežki, predvsem pa se lahko pohvalimo z dosežki naših zimskih in drugih športnikov. Ti dosegajo vrhunske rezultate in predstavljajo našo vas v državnem in svetovnem merilu, na kar smo še posebej ponosni. Z enakim ponosom lahko gledamo tudi na Gradove kralja Matjaža, ki športnim uspehom dodajajo še nujno potrebno kulturno dimenzijo. Poleg tega sta v tem kontekstu pomembna tudi turizem in sama promocija našega kraja, ki je z Gradovi nedvomno pridobila na prepoznavnosti. Prireditev v Podpeci dokazuje, da je s pravim pristopom in trdim delom mogoče dosegati tudi navidez nepredstavljljive cilje, ki pa se skozi čas pokažejo kot povsem realni in dosegljivi. Črna na Koroškem s takšno prireditvijo, ki živi že dvajset let,

dosega pomemben mejnik v razvoju turizma, treba pa je priznati, da bo potrebno postoriti še veliko stvari na drugih področjih, če si želimo, da ne bi Gradovi v prihodnje nosili (pre)težkega bremena, ki se mora čim prej in čim bolj ustrezno porazdeliti tudi med ostale turistične panoge v našem kraju.

Ob jubileju, ki ga slavimo v letošnjem letu, se moramo za konec spomniti tudi na samega kralja Matjaža, po katerem je prireditev dobila prepoznavno ime. Znano je, da kralj Matjaž še vedno spi v votlini pod Peco in da še vedno čakamo, da se bo njegova brada devetkrat ovila okoli mize, saj bi se naj takrat prebudil in pregнал vse krivice na tem svetu. Situacija, v kateri smo se znašli v zadnjem času, je pa morda

vendarle preresna, da bi še naprej čakali na njegov prihod. En človek po vsej verjetnosti ne bo zmogel obrniti toka zgodovine, zato bi bilo bolje, če bi skupaj začeli pripravljati nove okoliščine, ki bodo omogočale drugačno, boljše družbeno realnost. Sodelovanje, solidarnost in medsebojna pomoč, ki smo jim priča na vsaki prireditvi pod Peco, zagotovo predstavljajo prava izhodišča za spreminjanje obstoječih družbenih vzorcev moči in nadvlade. **Naj letošnjih dvajset let predstavlja začetek neke nove zgodbe, ki bo premikala meje in tresla vse mogočne gore: ko se bo kralj Matjaž prebudil, ne sme vkorakati v krivičen svet – njegov prihod naj spremljajo poštenje, iskrenost, svoboda, enakost, zaupanje, prijateljstvo in medsebojno spoštovanje.**

Foto: Stanko Mravljak

Foto: Stanko Mravljak

Foto: Matic Borković

Foto: Stanko Mravljak

Foto: Stanko Mravljak

Foto: Stanko Mravljak

Orehijada v Libeličah

Martina Cigler

Včasih, ko še ni bilo elektrike in avtomobilov, so se sosedje v vasi pozimi radi družili vsakokrat pri enem pri različnih opravilih, kot so *flincarija*, *steljeraja* in luščenje fižola ali trenje orehov. Kljub vsej moderni tehniki pa so se sosedje iz kmetij v Libeličah odločili, da tradicijo prednikov nadaljujejo. Tako se v Libeličah kar na nekaj kmetijah dogaja t. i. orehijada. Ta, katere sem se udeležila, je bila na kmetiji Buč. Ko so domači končali z delom v hlevu, se je pri Bučevih zvečer zbralo kar dosti ljudi, predvsem sorodnikov in sosedov. Moški so imeli posebno nalogo trenja orehov s kleščami, ženske pa smo orehe potem do konca izluščile. Dogajanje je popestrila harmonika v rokah mlade Bučeve hčerke Ane, ki je neutrudno vlekla meh. Bilo je obilo smeha, gospodinja pa je pripravila okusno malico; pa

Orehijada

tudi pijače ni manjkalo, in to tradicionalnega mošta ter soka in domačega žganja. Tako sem tudi sama doživela pridih preteklosti in vesela

sem, ker so vaščani rekli, da bo ta dejavnost ostala tradicija. Bolje kot vsaka televizija ali internet, lahko dodam!

Tradicionalno srečanje upokojencev Lesne – Prevalje

Janez Rifel

Kot že mnogo let smo se tudi letos v mesecu januarju, v gostišču Krištan na Fari na Prevaljah, srečali upokojenci nekdanje Lesne tovarne pohištva Prevalje. Lepo je doživetje, ko se po dolgem času zopet srečaš s prijatelji in prijateljicami, se z njimi rokuješ, se objameš ali celo poljubiš – saj nam starejšim poljub od kakšne 60- ali 80-letne mladenke zelo dobro dene. Takoj se počutiš mlajšega za eno desetletje.

Vsa čast in zahvala tokratnim organizatorjem srečanja, predvsem Marjeti Tesič in Jožici Krof ter naši nekdanji sodelavki gospe Elici Rožej, ki sedaj vodi gostišče Krištan. Skoraj vsi smo se držali napovedanega časa srečanja ob 13. uri. Bili smo presenečeni pri vstopu v gostilniško sobo, kjer je bilo vse pripravljeno za gostijo, mize so bile pogrnjene, iz kuhinje pa je že dišalo po goveji juhi, ocvrtem piščancu in drugih dobrotah. Kmalu so nas postregli

Upokojenci Lesne, obrat Prevalje, 14. januarja 2012

z zelo dobrim kosilom, potem pa smo z željo, da se drugo leto zopet dobimo, nazdravili z vinom – še na mnogo let zdravja in veselja. Po uradnem programu so se razvile razne debate, ki so posegale daleč v preteklost.

Leta 1922 je delniška družba Korotan zgradila parno žago, ki je bila osnova za nadaljnji razvoj lesne industrije na Prevaljah. Po osvoboditvi se je osnovala lesno produktivna zadruga, katere prvi predsednik je bil Lovro Kuhar – Prežihov Voranc. V letih 1951–1953, se je dogradila mizarska delavnica. Začeli smo s serijsko proizvodnjo oken, vrat in ogradij za kavče. Surovino – žagan les – smo dobili iz lastne žage. Les smo umetno posušili v dveh sušilnicah. Leta 1972 se je tovarna pohištva Prevalje na podlagi politične odločitve priključila k Lipu Slovenj Gradec, istočasno se je ukinilo obratovanje žage. Z združitvijo smo modernizirali celotno proizvodnjo in prešli na serijsko izdelavo furniranih vrat, za katera smo uporabljali uvožen les, vrste mahagoni, *framire*, samba itd. Z novim proizvodnim programom se je odprlo tržišče v Nemčiji, kamor smo izvažali 70 % naših proizvodov. Veliko bi se lahko v nadaljevanju te zgodbe še povedalo. Iz raznih debat se sliši tudi vprašanje, kaj storiti v dani situaciji recesije. Lesnopredelovalna industrija je na tleh. Zakaj, kako se je to zgodilo, saj imamo osnovno surovino okrog in okrog, gozdovi pokrivajo 70 % našega koroškega teritorija in so naše bogastvo?

V zvezi z nastalo krizo in rešitvijo lesne industrije imamo isto mišljenje kot danes vodilni v gozdarstvu in lesni industriji. Potrebno je čim prej realizirati zamisel o gradnji raznih lesnih objektov, za domači

trg in izvoz, kar je pred nedavnim napovedal direktor GG SG, Silvo Pritržnik, univ. dipl. inž. gozd.: »Od gozda do hiše.« Da bi se le uresničila želja in upanje nas vseh, da postanejo Prevalje središče proizvodnje raznih lesenih objektov, saj bomo le tako oplemenitili gozd in naše okolje in jima dodali novo vrednost.

Mešani pevski zbor Črneče

Manca Javornik

Mešani pevski zbor Črneče bo letos praznoval drugo leto uradne ustanovitve. Zakaj uradno? V Črnečah je že kar nekaj desetletij znano, da se vaščani ljubiteljsko in drugače radi družijo v dveh »tradicionalnih« skupinah znotraj Prosvednega društva Črneče, ki se je preimenovalo v Kulturno društvo Črneče. To sta bili in sta še danes zelo aktivni gledališka in pevska skupina. Začetki petja v naši vasi so temeljili na cerkvenem petju pri različnih cerkvenih obredih. Veliko se je pelo tudi ljudsko pri veselih kmečkih opravilih. Tako je naš zbor tekom desetletij nabiral znanje in rasel. Zato smo se pred leti imenovali Vaški pevski zbor. Naše petje je bilo deležno različnih pohval, čeprav smo imeli težave s stalnimi zborovodji. A smo se znali organizirati znotraj samega zbora. Ker smo

bili vedno bolj dejavni tudi na krajevnih prireditvah, smo izbor pesmi razširili z znanimi slovenskimi ljudskimi napevi in koroškimi narodnimi kot tudi sodobnimi in umetnimi pesmimi različnih skladateljev. Zbor se je okrepil s še nekaj pevci. Tako smo se preimenovali v Mešani pevski zbor Črneče, v katerem nas poje osemnajst pevcev in pevk različnih starosti in poklicev. Ker med letom nastopamo na mnogih različnih prireditvah, imamo pevske vaje tedensko skozi celo koledarsko leto. Predvsem smo veseli, ker smo pridobili odlično zborovodkinjo Marušo Mavrič, dijakinjo Glasbene gimnazije Maribor, ki je s svojo mladostjo in znanjem pomladila naš zbor. Tako naše veselje do glasbe, petja in druženja dopolnjuje naš vsakdan. Še bolj pa smo veseli, če s pesmijo razveselimo domače in druge ljubitelje petja. Moški del zbora predstavljajo: Franc Nabernik, Toni Plazovnik in Bojan Čeru, ki pojejo najvišji moški glas – tenor, ter Jože Vrhovnik, Lojze Epšek, Hani Rozman in Dušan Mavrič, ki iz svojih grl izvajljajo najnižji moški glas – bas. Ženski del zbora: Marija Nabernik, Anka Stopar, Jožica Mrzel, Marja Goljat, Mira Mori in Janja Pajer so altistke in v zboru skrbijo, da lepo zvenijo nizki ženski glasovi, Gelca Cehner, Blanka Vrhovnik, Dominika Knez, Valerija Skutnik in Rebeka Pušnik pa so sopranistke in prepevajo najvišje ženske glasove. Različni moški in ženski glasovi se v zboru zlijejo v harmonijo, zapete pesmi pa dobijo nov, ubran in prijeten zven.

MePZ Črneče

Blagor hiši, kjer se petje sliši Kapla na Kozjaku

Mateja Rihter

Na 5. miklavževem večeru z ljudskimi pevci in godci, ki poteka v organizaciji Kulturnega društva Kapla, so domače ljudske pevke predstavile svojo tretjo zgoščenko, ki nosi naslov **Šopek ljudskih pesmi s Kaple**. Predsednik Kulturnega društva Kapla, Matjaž Poglajen, je povedal, da je na novem albumu 18 pesmi, ki so značilne za to območje in so se včasih prepevale ob skupnem delu in druženju. Leta 1993 se je na pobudo g. župnika Igorja Glasenčnika ustanovila sekcija ljudskih pevk v Kulturnem društvu Kapla. Želja članic je bila, da se ohrani dediščina naših prednikov – ljudske pesmi. Tako so začele zbirati stare skladbe. Veliko so jih poznale že od mladih let, saj so v njihovih družinah radi prepevali.

Ljudske pevke s Kaple

Ljudske pevke so Marjana Poglajen, Silva Štrablek in štiri sestre: Marija Volmajer, Tončka Pintar, Franja Krajnc in Štefka Pavlič. Slednja je tudi vodja Ljudskih pevk. Rade nastopajo na mnogih prireditvah in njihovi značilni ubrani glasovi so poznani daleč

okrog. Same rade poudarijo, da jih petje zelo veseli, in pravijo: »Blagor hiši, kjer se petje sliši!« Šopek ljudskih pesmi s Kaple je že tretja zgoščenka, ki so jo izdale. So dobitnice mnogih priznanj, tudi srebrnega grba Občine Podvelka.

Bršljanke pri Jesenkovi bici v Pamečah

V imenu Bršljanek Hedvika Lužnik

Jesenkova bica se je rodila 28. decembra 1921 v veliki družini pri Škratku v Pamečah. Mlada leta in leta med vojno je preživela med svojimi. Po vojni se je poročila na Jesenkovo (Pečolarjevo) domačijo v Pamečah. Rodila je pet otrok, živijo še Anica, Mirko, Matija in Stanko. Za bico danes lepo skrbi Stanko z ženo Vanjo, vnukinjo Barbaro in Ireno. Na obisk rado prihaja tudi ostalih pet vnukin in en vnuk ter dve pravnukinji. Jesenkova bica ima dve nečakinji med pevkami Bršljankami, in sicer Štefko Šavc in Anico Hribernik. Nekoč je med pogovorom izrazila željo, da bi jo Bršljanke obiskale za 90. rojstni dan in ji zapele nekaj pesmi. Čeprav nas ni pričakovala, nas je z veseljem sprejela. A to ni bila naša prva pot na Jesenkovo domačijo. Bico Antonijo smo spoznale že pred leti, ko nas je Vaška skupnost Pameče povabila na svoj praznik in ker je Jesenkova hiša obeležena s spominsko ploščo, posvečeno padlim partizanom, smo takrat pri njih zapele nekaj partizanskih pesmi. Že takrat se nam je pridružila in s svojim čistim mladostnim glasom še sama zapela zelo

staro pesem o sveti Barbari. Ob veselem druženju in gostoljubnosti gospodinje Vanje nam je prehitro minil čas. Ko smo se poslovile, smo vitalni 90-letnici obljubile, da pridemo tudi ob njeni »stotki«, da bomo ponovno skupaj zapele.

Pa še ena kitico pesmi, ki nam jo je zapela Jesenkova bica:

*»Tam po cesti gresta fanta dva,
prav lepo se pogovarjata,
da bosta Barbari v svate šla,
da bi na Španskem kraljica bila,
da bi na Španskem kraljica bila.«*

Občni zbor sadjarjev Dravograda

Vančy

Prvi februarški petek so se zbrali sadjarji Sadjarskega društva Dravograd na svojem rednem občnem zboru članov. Zbora se je udeležilo okoli 90 članov, društvo pa jih šteje že okoli 250.

Obpravnavali so obdobje minulega leta, ki je bilo zaznamovano s pestrimi in številnimi aktivnostmi. Naj omenim le najvažnejše: Društvo je pridobilo svoje nove prostore na Meži, posodobilo je knjižnico s strokovno literaturo, kuhali so cepilno smolo, ocenjevali mošt, se usposabljali v obrezovanju in cepljenju sadnega drevja, imeli strokovna predavanja in se udeležili ekskurzije na Kozjansko. Nabavili so napravo za filtriranje mošta in motorno žago za visoka obrezovanja, ki si jo lahko člani izposodijo za svoje potrebe. Ob zaključku je imela strokovno predavanje o možnosti pridelave

Utrinek z občnega zbora (foto: Avgust Verhnjak)

jagodičevja na naših področjih mag. Darinka Koron s Kmetijskega inštituta Slovenije. Predavanje je popestrila z odličnimi diapozitivi. Seveda so si člani zadali tudi pester program aktivnosti za

leto 2012. Mize so bile obložene z domačimi dobrotami, na pokušino pa je bil tudi vedno bolj dober domači mošt. Za dobro voljo je še dodatno poskrbel pravi ansambel.

10. obletnica plesnih večerov

Pri Društvu upokojencev Slovenj Gradec smo pred dnevi praznovali deset let plesnega druženja. V dolgih zimskih večerih od novembra do aprila vsak prvi in tretji četrtek v mesecu organiziramo plesne večere. Udeleži se jih 30 do 40 članov društva. Že celih deset let nam Miran s svojo glasbo in pesmijo in izredno dobro voljo vsakič znova pričara prijetno in veselo vzdušje. S tem ohranjamo telesno kondicijo in se psihično sproščamo. Gojimo spoštljive in lepe medsebojne odnose, postali smo prijatelji. Na koncu plesa se v krogu objamemo in zapojemo pesem Za prijatelje. Tudi na rojstne dneve se spomnimo in prisotnim nazdravimo in zapojemo. Praznujemo tudi novo leto, ob pustnem času pa se oblečemo v pustne šeme in veselo rajamo.

Če ste osamljeni ali bi radi plesali, se nam pridružite. Ni pomembno, da imate par, plešemo družabne plese in se učimo plesnih veščin.

Druženja s plesom vodi že 10 let gospa Dragica Vižintin, za kar smo ji člani zelo hvaležni.

Plesni večer Društva upokojencev

kratkohlačniki

DUO Kunsthandwerk Rokodelska kulturna dediščina v čezmejnem prostoru včeraj, danes in jutri

Katarina Žagar in Veronika Zupanc,
Podjetniški center Slovenj Gradec

Projekt DUO Kunsthandwerk se izvaja na območju koroške regije, Obsotelja in Kozjanskega, na škofjeloškem območju ter na avstrijskem Koroškem. Na celotnem čezmejnem projektnem območju so bile v preteklosti razvite številne rokodelske dejavnosti, ki so v današnjem času podvržene intenzivnemu izumiranju. Izginjajočo rokodelsko tradicijo je potrebno ohraniti in obravnavati z vso resnostjo, saj za nas in prihodnje rodove predstavlja pomemben vir uporabnih znanj, ki jih je treba, kolikor je mogoče, vključiti v vsakdanje življenje ljudi. Domače in umetnostne obrti (DUO) predstavljajo pomemben segment kulturne identitete in razpoznavnosti posamezne države ali pokrajine znotraj združene Evrope. Med cilji projekta so tudi razvoj novih kvalitetnih rokodelskih izdelkov ter ohranjanje, razvijanje in prenašanje obstoječih rokodelskih znanj, veščin in spretnosti med prebivalstvom, še posebej med mlade.

Rezultati mrežnega razpisa za izbor kakovostnih rokodelskih izdelkov čezmejnega območja

Podjetniški center Slovenj Gradec, d. o. o., Razvojna agencija Sora, d. o. o., Zavod za kulturo, turizem in razvoj Rogatec, Slovenska prosvetna zveza Celovec, Krščanska kulturna zveza Celovec in Slovenski narodopisni inštitut »Urban Jarnik« Celovec smo v okviru izvajanja projekta DUO Kunsthandwerk v mesecu oktobru 2011 objavili Mrežni razpis za izbor kakovostnih rokodelskih izdelkov čezmejnega območja. Nanj se je do 15. decembra 2011 prijavilo za območje

koroške regije 18 rokodelcev s 47 različnimi izdelki, za škofjeloško območje 15 rokodelcev z 21 različnimi izdelki, za območje Obsotelja in Kozjanskega 15 rokodelcev oz. rokodelskih delavnic z 42 različnimi izdelki in za območje južne Koroške 9 rokodelcev z 21 različnimi izdelki. Prispelo izdelke je obravnavala strokovna komisija v sestavi projektnih partnerjev, ki je pri ocenjevanju upoštevala kriterije: likovno-estetsko vrednost, dediščinsko vrednost, identiteto ali razpoznavno vrednost, turistično-promocijsko vrednost, izvirnost in uporabnost.

Za območje koroške regije so razpisne kriterije izpolnili izdelki izdelovalcev:

- **Tatjana Ladinek**, Prevalje, blazinica s senenim drobirjem, blazinica medvedek z ovsom in okrasna blazina z ovsenimi plevami;
- **Andreja Pečolar**, Legen/Šmartno pri Slovenj Gradcu, klekljana čipka;
- **Lucija Petrušič**, Ravne na Koroškem, klekljana čipka;
- **Dimitrij Krajnc**, Slovenj Gradec, Zloženka miru, kocka Hugo Wolf in igra lisica in goske;
- **Mirko Kogelnik**, Radlje ob Dravi, lesena skleda z žlico, nečke z zajemalko in posoda za pripravo testa;
- **Tatjana Žvikart**, Šmartno pri Slovenj Gradcu, otroški volneni copatki;
- **Marijana Vončina**, Slovenj Gradec, volneni Urškinji copati, okraski za obešanje in vrečica za očala za nošenje okoli vratu;
- **Jelka Šinko**, Ravne na Koroškem, kvačkan nakit iz žice Igra narave
- **Lotka Nenadič**, Dravograd, kvačkane snežinke, s slamo dekorirana velikonočna jajca in praskanke;
- **Ana Marija Juvan**, Slovenj Gradec, glinen škrt;
- **Pavla Pirker**, Šentjanž pri Dravogradu, glinena posoda za pečenje jabolk;
- **Majda Kalič**, Šentjanž pri Dravogradu, komplet za nego »Iz narave za naravno nego«;
- **Vlado Zupančič**, Slovenj Gradec, kovan svečnik;
- **Silva Ocepek**, Slovenj Gradec, božično-novoletni okraski.

V Podjetniškem centru Slovenj Gradec smo z rezultati razpisa zadovoljni. Razvitih je bilo kar nekaj izvirnih rokodelskih izdelkov, ki imajo poleg razpoznavne in uporabne vrednosti tudi turistično-promocijsko vrednost, kar je še posebej pomembno v letošnjem letu, ko je Slovenj Gradec

Otroci spoznavajo rokodelske izdelke

Izdelovanje medenih piškotov pod vodstvom Silve Ocepek

partnersko mesto v okviru Maribor 2012 – Evropska prestolnica kulture. Z razvijanjem rokodelskih izdelkov, izdelanih iz naravnih materialov, ki na sodoben način nadaljujejo oziroma predstavljajo regionalno rokodelsko dediščino, bomo nadaljevali, zato bomo letos v okviru projekta razpis ponovili, hkrati pa bomo skrbeli za združevanje posameznih rokodelcev in ciljno usmerjeno delo v okviru rokodelskih krožkov in drugih oblik.

Vsi na razpisu izbrani rokodelski izdelki za območje Koroške regije so razstavljeni v Podjetniškem centru Slovenj Gradec, Ronkova ulica 4 (3. nadstropje), Slovenj Gradec, od 25. 1. do 13. 2. 2012.

Skupna razstava na razpisu izbranih kvalitetnih rokodelskih izdelkov čezmejnega območja: Škofja Loka, Center domače in umetnostne obrti, 15. 2.–5. 3. 2012; St. Johana im Rosental/Šentjanž v Rožu, k & k center, 10. 3.–5. 4. 2012; Rogatec, Dvorec Strmol, 12. 4.–9. 5. 2012; **Radlje ob Dravi, Mladinski kulturni center, 11. 5.–17. 5. 2012; Slovenj Gradec, Rokodelski center Koroške, 21. 5.–31. 5. 2012.**

Spoznavanje ljudskega rokodelskega izročila

Rokodelska znanja je potrebno ne le

Izdelovanje glinenih obeskov pod vodstvom Ane Marije Juvan

ohranjati, temveč tudi razvijati in prenašati med vse generacije, še posebej med mlade, ter tudi tako dvigniti zavedanje o pomenu rokodelstva kot dela kulturne identitete naroda. Da bi med najmlajšimi, med otroki v vrtcih, vzbudili zanimanje za spoznavanje rokodelskih obrti, smo pripravili program **Spoznavamo rokodelstvo**, ki je zaokrožen sklop prenosa rokodelskih znanj na mlado generacijo, pri katerem sodelujejo otroci, njihovi starši in stari starši, vzgojiteljice v vrtcih ter Podjetniški center Slovenj Gradec. K sodelovanju smo povabili VVZ Slovenj Gradec, kjer so nas prijazno sprejeli in se takoj odzvali našemu povabilu.

V program, ki je sestavljen iz štirih srečanj, je vključenih okoli 270 otrok, ki obiskujejo VVZ Slovenj Gradec v enotah Maistrova, Legen, Šmartno, Pameče, Sele in Podgorje.

Na prvem srečanju, ki je potekalo v zadnjem tednu januarja 2012, so otroci

spoznavali rokodelske obrti na Koroškem in različne rokodelske izdelke. S pomočjo filma so spoznali kovanje, pletenje košar, izdelovanje izdelkov iz gline, klekljanje ipd. V živo so si ogledali različne rokodelske izdelke in se z Veroniko Zupanc pogovarjali o njihovi izdelavi in uporabi. Spoznali so filcan klobuk, štrikane nogavice, leseni možnar, šopek iz papirnatih rož, kovano podkvico, leseno »Marjanco«, pleteno košaro, škrate iz fimo mase, srček iz lecta in številne druge izdelke naših domačih rokodelcev.

Na drugem srečanju, ki je potekalo prvi teden v februarju, so otroci postali mladi rokodelski ustvarjalci. V enoti Pameče so spoznavali les in skupaj z rokodelcem Dimitrijem Krajncem izdelali leseno igračo. V enoti Maistrova so pod vodstvom Silve Ocepke izdelali medenjak. V enoti Šmartno so otroci v dveh skupinah pod vodstvom rokodelk Cecilije Uranc in Pavle Pirker

spoznavali filcanje/polstenje in izdelali ogrlico, dve skupini otrok pa sta s pomočjo rokodelske mentorice Ane Marije Juvan izdelovali izdelke iz gline. Iz gline so ustvarjali tudi otroci v enoti Podgorje.

V enotah Legen in Sele so otroci pod vodstvom rokodelke Ane Kašnik izdelovali rožice iz krep papirja ter s pomočjo rokodelske mentorice Damijane Mithans izdelali škrate iz fimo mase. Tretje srečanje, ki

Otroci spoznavajo rokodelske izdelke z Veroniko Zupanc

bo potekalo v drugem in tretjem tednu v februarju 2012, je posvečeno prenosu rokodelskih znanj znotraj družine – otroci bodo v vrtec povabili starše in stare starše ter se skupaj z njimi in vzgojiteljicami učili rokodelskih znanj, veščin in spretnosti, ki jih posedujejo njihovi starši in stari starši. Na zaključnem srečanju, ki bo potekalo od 20. do 28. februarja 2012, bodo otroci v vsaki enoti VVZ Slovenj Gradec s pomočjo vzgojiteljic predstavili svojo rokodelsko ustvarjalnost skozi izdelke, pesem in besedo.

Za sodelovanje in pomoč pri izvedbi programa Spoznavamo rokodelstvo se v Podjetniškem centru Slovenj Gradec iskreno zahvaljujemo vodstvu VVZ Slovenj Gradec, vzgojiteljicam v enotah Maistrova, Legen, Šmartno, Sele, Pameče in Podgorje in staršem otrok.

Dodatne informacije v zvezi s projektom DUO Kunsthandwerk so na voljo pri partnerju projekta za območje Koroške regije: Podjetniški center Slovenj Gradec, kontaktna oseba Katarina Žagar, tel.: 02 88 42 927, e-pošta: katarina@podjetniskicenter-sg.si.

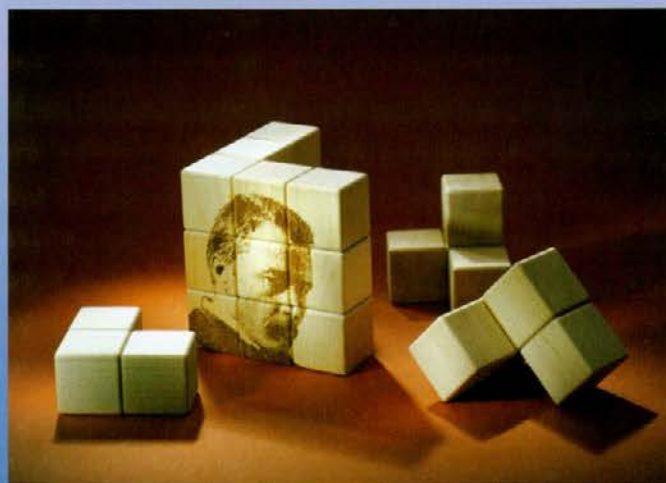
Projekt DUO Kunsthandwerk, ki se izvaja v okviru Operativnega programa Slovenija–Avstrija 2007–2013, delno financirajo Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj – ESRR ter Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko na slovenski in Urad koroške deželne vlade (oddelek 20) na avstrijski strani.

Naložba v vaše prihodnost
Operacijo delno financira Evropska unija
Evropski sklad za regionalni razvoj

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE RS ZA LOKALNO SAMOUPRAVO
IN REGIONALNO POLITIKO

Kocka Hugo Wolf (foto: Tomo Jeseničnik)

Šport

Koroški markacisti na pohodu

Mirko Tovšak

Koroški markacisti se lahko pohvalijo s svojo bogato tradicijo obnavljanja in vzdrževanja planinskih poti. Njihovo področje delovanja sega na planinska območja zahodnega dela Pohorja, Košenjaka z obmejnimi pogorjem Kozjaka, nad Mežiško dolino pa do Olševe, Pece, Uršlje gore in Raduhe. Veliko planinskih poti je speljanih po teh pogorjih, zato imajo markacisti, ki delujejo v planinskih društvih koroške regije, kar veliko dela, da so vse planinske poti tudi dobro vzdrževane, varne za obiskovalce pa tudi dobro označene v pomoč vsem planincem, ki zaidejo v ta pogorja.

Preko 80 markacistov je registriranih na Koroškem. Svoje delo opravljajo ljubiteljsko, brez kakršnega koli plačila, zato jim gre prav gotovo velika zahvala za

njihovo nesebično delo. Sicer pa so preko planinskih društev povezani še v Meddruštvenem odboru PZS, kjer usklajuje njihove aktivnosti Roman Močnik, član PD Prevalje, doma z Leš nad Prevaljami. Prav njegova zasluga je, da so koroški markacisti že pred leti pričeli delovati bolj povezano in da si pomagajo ob večjih akcijah, kjer obseg dela presega možnosti posameznega društva. Vsako leto se dobivajo tudi na zborih markacistov in na tradicionalnem vsakoletnem pohodu, ki ga pripravljajo po manj znanih planinskih poteh.

Letos so se namenili prehoditi del nemarkiranih poti od Josipdola do Ribnice na Pohorju. Na tem pohodu se je zbralo kar 63 udeležencev. Najprej so si ogledali muzejsko zbirko steklarstva, kamnoseštva in gozdarstva v središču Josipdola. Nato so se podali na brezpotja po delu gozdne učne poti Kapelvald in se nato mimo kočice Pesnik spustili do gorske vasice Ribnica na Pohorju, kjer so imeli zaključek pohoda. Vsi tisti, ki smo se skupaj z markacisti podali na to pot, se nismo mogli načuditi, koliko zavzetosti, volje in prostovoljnega dela vlagajo domačini iz teh naselij, da bi ohranili naravno in kulturno dediščino teh krajev. Muzej na prostem v Josipdolu je nekaj edinstvenega, zato je vsekakor vreden ogleda, še posebej če se dogovorimo s predstavniki njihovega turističnega društva, da nam razkažejo še muzejsko zbirko dokumentacije in steklarskih izdelkov, ki so razstavljeni v večnamenskem objektu sredi Josipdola. Tudi Ribnica na Pohorju, kjer smo v

Zanimiv objekt, kjer so v notranjosti razstavljeni stari predmeti iz gozdarske dejavnosti.

restavraciji novo zgrajenih turističnih objektov pod novo smučarsko žičnico končali naš pohod, v zadnjih letih dobiva povsem novo podobo. Vidi se, da so se domačini ob ustanovitvi svoje občine pričeli zavedati velikih možnosti, ki jim jih daje čudovita narava v okolici Ribnice. Ker smo se s Pesnika spustili v Ribnico ob novih smučiščih, smo lahko občudovali lepo urejene snežne poljane, kjer skorajda ni bilo naravnega snega, pa so ga domačini kljub temu s snežnimi topovi pripravili dovolj, tako da so lahko smučarji uživali na njihovih smučiščih ob čudovitem pogledu na lepo urejeno naselje Ribnice. Poučno torej tudi za nas pohodnike iz drugih občin, kjer kljub velikim naravnim možnostim ne znamo izkoristiti naravnih lepote za hitrejši razvoj turizma.

Markacisti pri Štrucevi domačiji, kjer so jih domačini gostoljubno sprejeli.

Pod zelenim klobukom

Ocena odstrela in izgub divjadi

Zdravko Miklašič, vodja odseka za gozdne živali in lovstvo ZGS OE SG

Upravljanje z divjadjo zahteva skrbno načrtovanje in izvajanje različnih ukrepov tako v njihovem življenjskem okolju kot v samih populacijah divjadi. Cilje, ki so povezani s primerno številčnostjo posameznih vrst divjadi, njihovo spolno in starostno strukturo, kakor tudi prostorsko razširjenostjo, dosegamo z izvajanjem

odstrela. Odstrel izvajajo lovci v skladu s koncesijsko pogodbo, s katero je Vlada Republike Slovenije podelila koncesije lovskim družinam za trajnostno gospodarjenje z divjadjo v loviščih. Upravljalci lovišč (lovci) morajo za evidentiranje odstrela in izgub divjadi voditi evidenčne knjige in predpisana dokazila (trofeje, leve spodnje čeljusti, slike, zapisnike ...) o odvzemu posameznih vrst divjadi. Vlada Republike Slovenije je imenovala posebne komisije, ki vsako leto pregledajo in podajo oceno primernosti odstrela in izgub divjadi za posamezno lovišče v okviru lovsko upravljaljskega območja.

Ocena odstrela in izgub divjadi (kategorizacija) za koroška lovišča Pohorskega lovsko upravljaljskega območja je potekala 28. 1. 2012 v prostorih Koroške lovske zveze v Pamečah. Komisija je za vso divjad pregledala predložena dokazila, preverila ocenjeno starost posameznih

Ocena odstrela in izgub divjadi v prostorih Koroške lovske zveze v Pamečah

osebkov in podala oceno skladnosti realiziranega odstrela z načrtovanim. Vodstva lovske družine so se na ta dogodek dobro pripravila, kar je omogočilo strokovno, korektno in nemoteno delo komisije.

Ščuka pa je, ščuke pa ni

Jernej Košir

Ribolov je šport, ki pritegne vedno več ljudi. V zgodovini je bil pomemben predvsem za pridobivanje hrane, v zadnjih stoletjih pa prihaja vedno bolj do izraza športni ribolov. Ribiška zveza Slovenije je krovna organizacija ribištva v Sloveniji in je razdeljena na devet Zvez ribiških družin (ZRD; posamezne regije), le-te pa naprej na ribiške družine (RD) in društva.

Temeljne naloge RD so: gospodarjenje z vodami, kar pomeni varovanje vod pred posegi podjetij, vlaganjem rib, izlovom ob morebitnih sušah, čiščenje obrežij, nadzor nad ribolovom. Pomembno je tudi sodelovanje s podjetji, ki vplivajo na vodne ekosisteme, kot so na primer hidroelektrarne, in pa ukrepi ob zastrupitvi, poginih rib ali morebitnem onesnaženju vodnega okolja.

Etični kodeks slovenskih sladkovodnih ribičev

Etični kodeks predstavlja moralno obnašanje do narave, rib in ostalih ribičev. Do vode pristopamo tako, da čim manj motimo druge živali in ne uničujemo vegetacije. Za sabo ne puščamo smeti in pobereemo tiste, ki jih najdemo. Z ribo ravnamo na čim bolj human način. Če jo želimo upleniti, to storimo čim hitreje. Ribiči se med seboj vedno pozdravljamo, in sicer z »dober prijem«. Med seboj si pomagamo, še posebej mladim ribičem in ribičem gostom.

Vrste sladkovodnih rib v Sloveniji

Razdelimo jih lahko na roparice, ciprinide in salmonide. Nekateri ciprinidi se prehranjujejo z ribami, jedo pa tudi žabe, manjše ptiče (mladiče rac) in manjše sesalce. Imenujemo jih roparice. Najbolj znani roparski ciprinidi so: ščuka, smuč, som, ostriž, klen in bolen.

Ščuka (foto: Nejc Gros)

Ostali ciprinidi se prehranjujejo tako z rastlinjem (amur) kot tudi s planktonom (tolstolobik), nevretenčarji, črvi in insekti. To so predvsem krap, ploščič, podust, platnica, mrena, zelenika, rdečeoka ...

Amur (foto: Jernej Košir)

Salmonidi živijo na tistih področjih, kjer je koncentracija kisika dovolj velika. Prehranjujejo se z muhami, larvami žuželk in tudi z ribami. Predstavniki salmonidov so postrv, sulec, šarenka in lipan.

Vrste ribolova

Vrsta ribolova je odvisna od ribe, ki jo bomo lovili, in od načina, ki je ribiču ljubši. Za osnovni ribolov potrebujemo ribiško palico, kolesce, laks, utež in trnek. Glede na vrsto ribe, ki jo bomo lovili, pa izberemo še dodatne pripomočke. Za dvig ribe iz vode potrebujemo podjemalko, s katero ribo zajamemo in jo položimo na kopno. Obvezno potrebujemo še klešče ali t. i. odpenjač, da ribo osvobodimo trnka.

Vijačenje

Uporabljajo se močnejše palice krajših dimenzij, saj so roparice zelo bojevite ribe. Kolesca morajo biti večja in vzdržljiva. Laks uporabljamo debel, in sicer od 0,25 pa vse tja do 0,40 mm. Za ribolov soma se lahko uporabljajo še debelejši laksi. Uporabljajo se tudi pletene vrvice, ki imajo večjo nosilnost, saj so sestavljene iz več manjših vrvic. Pred vabo se lahko v primeru, da uporabljamo laks, naveže še jeklena predvrta, ki preprečuje, da bi riba

Nadaljevanje na str. 20

pregriznila laks, s čimer preprečimo, da bi se ji vaba zataknila v žrelu. Uporabljamo različne umetne vabe, kot so silikonske vabe, voblerji in blestivke. Voblerji so vabe v obliki ribe, različnih barv, vzorcev, oblik in velikosti. Lahko so enodelni, dvodelni ali večdelni, toneči, površinski itd. Blestivka se v vodi vrti in odbija svetlobo, kar lahko plenilca privlači. Vabo moramo voditi tam, kjer predvidevamo, da se nahaja roparica, ob grmih, vejah, previsih, vodnih ovirah.

Dvodelni in enodelni vobler (foto: Jernej Košir)

Beličarjenje

Gre za ribolov krapovcev s plovcem, ki ga obtežimo tako, da gleda iz vode samo antena. Poznamo različne vrste plovcev, ki jih uporabljamo na različnih vodah. Uporabljajo se tudi različne palice, ki se izbirajo glede na vrsto ribe in teren, kjer bomo lovili. Poznamo polagalke, teleskopske palice brez kolesca, z katerimi lovimo manjše ribe, kot so zelenike, rdečeočke itd. Bolognese palice so raztegljive lahke palice, dolžin do 9 metrov, uporabljajo pa se na rekah, kjer se meče daleč, zaradi lažje vodljivosti plovca. Match palice so dvo- ali trodelne palice dolžine od 3,6 do 4,5 metra. Z njimi se običajno lovi na stoječih vodah. Štek palica je zelo dolga, tudi čez 13 metrov. Dobra je predvsem zato, ker lahko lovimo zelo natančno. Za ribolov s plovcem se uporabljajo tanjši laksi, običajno od 0,18 mm do 0,22 mm, za predvrvice pa vse od 0,06 do 0,16 mm. Uporabljajo se manjši trnki, za večje ribe, kot je krap, pa malo večji. Za lov belic uporabljamo različne vabe, kot so kruh, koruza, različne vrste testa in tudi hrana za privabljanje rib. Osnovni namen te hrane je privabiti ribo na določeno mesto, kjer lovimo, uporabljajo pa se različne vrste hrane: polenta, ki lahko dodamo arome, ustrezno pripravljen beli kruh, oljna pogača in kupljena hrana, ki jo zmešamo z vodo, da se zlepi.

Talni ribolov

S tem načinom lovimo ribe na dnu. Na laks se namesti utež. Izbira uteži je odvisna od sestave dna, vrste vode in kako daleč želimo loviti. Pri običajnem talnem ribolovu se uporabljajo teleskopske palice, ki so težje in trše od ostalih palic. V zadnjem času pa se je razvil t. i. moderni krapolov, kjer se lovi kapitalne krape. Palice so dvo-

ali trodelne, lažje in primerne za metanje težjih uteži. Laksi so debelejši, od okoli 0,30 pa tja do 0,4 mm. Obstaja veliko različnih sistemov uteži, na primer takšni, da se nam laks med metom ne zapleta ipd. Trnki so večji in kovani. Vaba se ne namesti direktno na trnek, ampak je ob njem, da se riba zapne, ko poskuša izpljuniti vabo. Vabo imenujemo bojli. Je okrogle oblike in vsebuje različne sestavine, kot so mleko v prahu, aminokisliline, pšenična moka itd. Prijem zaznamo s posebnim indikatorjem, signalizatorjem, skozi katerega je napeljan laks, in ko riba vleče, signalizator piska.

Muharjenje

Največkrat se na umetno muho lovi salmonide, lahko pa tudi ostale ribe. Uporabljajo se dvo- ali trodelne palice. Muharsko kolesce se razlikuje od običajnega, prav tako je tudi vrvica drugačna. Vaba (nimfa, muha, potezanka) se meče v vodo in če je riba zainteresirana, bo zagrabila.

Doma narejena muha (foto: Matjaž Plut)

Ravnanje z ribo

Z ribo ravnamo čim bolj humano, ne utrujamo je predolgo. Zajamemo jo v podjemalko in jo v njej položimo na kopno. Riba se ne dotikamo s suhimi rokami, ampak si jih zmočimo, da ne poškodujemo sluzi, ki obdaja ribjo kožo. Nato ji odstranimo trnek in jo spustimo v vodo. Če riba ne zaplava, jo nekajkrat zazibamo, da dobi kisik in nato zaplava v svoje kraljestvo. Če se odločimo za uplen ribe, jo čim hitreje usmrtime.

Pomembno je, da javnost spozna ribolov kot šport. Zavedati se je potrebno, da to ni zgolj lovljenje rib, še manj uplen, ampak imamo ribiči pomembno vlogo tudi pri varovanju okolja. Okolje je zmeraj bolj ogroženo in onesnaženo, zato ga moramo varovati.

Upam, da sem vam skozi članek predstavil zanimive plat ribolova in verjamem, da se bo kdo odločil in se podal v ta čudovit šport.

Vira:

- http://www.ribiska-zveza.si/rzs/images/stories/eticni_kodeks.pdf
- http://www.ribiska-zveza.si/rzs/index.php?option=com_content&task=category§ionid=4&id=6&Itemid=7

Nasveti svete Hildegarde

Martina Cigler

Prazniki so mimo in pustili so nas, vsaj večino, z veliko luknjo v žepu. Pa nam denarja ne jemljejo le prazniki, marsikdo komaj živi ali se preživlja, saj cene potrebščin vrtoglavo rastejo, prejemki pa ostajajo isti. Mnoge skrbijo tudi izguba službe in druge nevšečnosti, skratka zaradi denarja je večina v večnem stresu, stres pa mnogim narekuje način življenja. Vse več je depresij in ostalih psihičnih bolezni, t. i. bolezni sodobnega časa. V kombinaciji s sodobno medicino pa si lahko pomagamo tudi s preizkušenimi, po več stoletij starimi, recepti svete Hildegarde, ki je imela pravilo, da za vsako bolezen rožca raste. Tako bom tokrat predstavila recept za njene piškote za živce, ki lajšajo depresijo in tesnobo. Tudi sama sem jih že poskusila in res pomagajo. Hildegarda pravi o teh piškotih takole: »Pogosto jej te piškote, pa bo grenkoba izpuhtela iz tvojega srca in čutov, to ti bo odprlo srce, razveselilo ti bo duha, škodljive snovi v tebi bodo upadle, tvoji krvi bo dalo dober sok in postal boš močan.«

Pa še recept:

100 g že pripravljene mešanice zelišč za živce
1500 g bele pirine moke
200 g nastrganih mandljev
375 g masla
400 g rjavega sladkorja
4 jajca
½ čajne žličke soli

Iz teh sestavin zamesimo testo, ga tenko razvaljamo in z modelčki napravimo piškote. Pečemo jih 5 do 10 minut pri temperaturi 180 do 200 °C.

Piškote jejte večkrat na dan in lažje boste premagovali stres. Nikar pa ne opustite jemanja zdravil, ki vam jih je morebiti predpisal zdravnik!

Vir: Peter Pukownik: Almanah letnih časov. Mladinska knjiga, Ljubljana 1998.

Šege in navade ljudi v Zgornji Mežiški dolini (2. del)

Janez Švab

Foto: Tomo Jeseničnik

Šege in običaji v letu

V nadaljevanju bom opisal nekaj glavnih običajev. Nekateri izmed njih v nekoliko spremenjeni obliki spremljajo kraje v Mežiški dolini še danes.

Pust in pepelnica

Pustne norčije pravzaprav odganjajo zle duhove zime v celotni Sloveniji. V naših krajih ni značilnih mask, a vendar so se tudi tu ljudje vedno maskirali. Podobno kot v dolini reke Zile so tudi v Mežiški dolini razvili običaj pustnega ploha. Na voz so možje naložili hlod in ga z sanmi vlekli od hiše do hiše in z delom hloda »obdarili« tistega fanta ali dekleta, ki ni bil/a poročen/a, za »ploha« je vsak moral plačati. Vsakega plačnika so pogostili, denar pa so kasneje zapili v eni od vaških gostiln.

Po polnoči so se gostilne spraznile in začela se je pepelnica in za njo dolg, štiridesetdnevni post. Domači fantje so običajno pusta le nekoliko podaljšali in ga na pepelnično sredo pokopali. Ob tem so strašno jokali in kljub zapovedanemu postu spili še kakšen kozarec.

Začel se je dolg post ob nemesnih jedilih, brez alkohola, plesa, vasovanja, porok in ponekod tudi brez tobaka.

Ljudsko rezbarstvo (motiv s kašče v Mežiški dolini)

Cvetna nedelja

Cvetna nedelja je nekakšen uvod v veliki teden in veliko noč. Včasih so fantje med seboj prav tekmovali, kdo bo prinesel v cerkev največji in najlepše okrašen snop. Blagoslovljeni les so uporabili za dodatek v peč ali pa so ga dali na sadno drevje, da bi to bolje in več rodilo.

Velika noč

Za marsikoga je bil to težko pričakovani dan. Pred domačo cerkvijo je bil zakurjen ogenj, ki ga je domači župnik *požegnal*. Mladenci od blizu in daleč so imeli na jekleni vrvi privezane lesno gobo in jo prižgali na tistem *žegnanem* ognju. Na poti domov so morali gobo vrteti, da ogenj ni ugasnil. Prižgan ogenj je najavil začetek velikonočnega praznovanja.

Na veliko soboto so ženske nesle k *žegnu* in matere so potem v nedeljskem jutru pripravile velikonočni *fruštik* iz *požegnanih* dobrot (hren, jajca, najboljše dimljeno meso, klobase, potica ...).

Mladenci so pridno odganjali zle duhove s poki iz raznih posod, ki so se dale zapreti (škafle, mlečne *kangle*, stare plinske maske ...). V posodo so dali karbid, ki ga je bilo v naših krajih v izobilju, nanj kapnili vodo in ko je bilo plina dovolj, pristavili ogenj.

Velikonočni ponedeljek je bil dan za sprehode in ogleda njiv in prav v našem kraju je bil znan običaj, ki so mu rekli *javorske kuglice*. V juho, ki je ostala od kuhanja dimljenega mesa, so zakuhalo maso, podobno žličnikom, in jo po ponedeljkovi maši pri sv. Joštu v Javorju delili med ljudmi. K tej maši je poleg domačinov prihajalo veliko Črnjanov in velike množice romarjev, ki so prosili. Na ta dan so bili Javorci in tudi drugi še posebej radodarni in še najedli so se prav pošteno.

Florjanovo in jajčarija

V nekaterih delih Mežiške doline (Javorje, Koprivna, Bistra, Ludranski vrh) in v sosednjih Belih vodah ter Zavodnji se je obdržal običaj *jajčarije*.

Fantje so na predvečer sv. Florjana zberejo in si razdelijo področja za zbiranje jajc. Hodijo od hiše do hiše in pri vsaki od njih jim nastavijo jajce.

Pri nekaterih hišah jih počakajo domača dekleta in tistemu, ki jim je še posebej všeč, pripnejo rožico iz krep papirja. Po navadi jih počakata tudi malica in kar obvezno pijača. Fantje pri vsaki hiši iz žeganega lesa naredijo križe (za mir, dobro letino in zdravje) in jih povabijo na *gavdo* – *jajčarijo*, ki je na eni izmed domačij. Na jajčariji opečejo kruh z jajci, ki so jih nabrali, in tako opečen kruh posujejo s sladkorjem in dajo na mize. Jajca, ki jih ne porabijo za *šnite*, prodajo in z izkupičkom plačajo še ostale stroške veselice (glasbo ...). A gorje tisti domačiji, ki zaklene vrata in pozabi pripraviti jajca. Njim se lahko zgodi, da imajo vrh najvišje jablane ali lipe lojtrski voz (ki ga fantje razstavijo na tleh in znova sestavijo na drevesu) ali da imajo z ilovico pomazana vrata. Jajčarije so najboljše *gavde* in trajajo do novega jutra.

Burjakov mlin

Zelene strani

Hmelj ni zgolj sestavina za pivo

Pogovor z Andrejem Časom

Marta Krejan, prof.

Andrej Čas, Šmarčan, uspešen poslovnež, direktor družbe Hmezad Exim, se zaveda pomena hmelja za naše gospodarstvo, pri čemer nikakor ne zanemari ekologije, ki ji moramo, če želimo dobro sebi in našim potomcem, posvečati vedno več pozornosti. Glede na to, da je v naši okolici precej hmeljišč, je prav, da jim posvetimo nekaj pozornosti in prostora tudi v Viharniku.

Vemo, da je hmelj sestavina za izdelavo piva, vendar je pri tem pomembno, ali so rastline moške ali ženske.

Hmelj je trajnica z življenjsko dobo 20 let. Pridelava je zahtevna, potrebni so dobra strojna opremljenost hmeljarske kmetije, visoki izdatki za repromaterial in znanje. Gojijo se ženske rastline, ki tvorijo storžke. 20 % mase storžka predstavlja lupolin, lepljiva snov, ki vsebuje pomembne sestavine: eterična olja s preko sto različnimi sestavinami, pomembnimi za aromo in mehke smole, t. i. alfa in beta kisline. Te sestavine so nepogrešljive v proizvodnji piva. Alfa kisline zagotavljajo grenčico, potrebno za nevtralizacijo slada, beta kisline imajo baktericidni učinek,

izboljšajo fermentacijo, medtem ko eterična olja določijo okus in aromo piva.

Kakšen je položaj Slovenije v svetovnem hmeljarstvu?

Slovenija je tradicionalna pridelovalka hmelja. V Savinjski dolini so pričeli z gojenjem te rastline v drugi polovici devetnajstega stoletja. Danes predstavljamo s 1300 ha rodni hmeljišč in povprečno 2.400 tonami pridelka 2,4 % svetovne proizvodnje. Gojijo se doma vzgojene sorte.

Večina pivovarov uporablja hmelj v briketirani obliki.

Družbo Hmezad vodite že šest let. Kakšna je vloga te družbe v slovenskem hmeljarstvu in kako je z zaposlovanjem?

Družba Hmezad Exim, d. d., deluje od leta 1952, ko je iz predvojnega hmeljarske zadruge nastalo podjetje za trgovino s hmeljem. Danes je pri nas več hmeljarskih trgovskih družb, med njimi ima Hmezad največji tržni delež. Edini smo, ki hmelj predelujemo tudi v brikete. V zadnjih letih smo posodobili opremo za briketiranje in avtomatsko pakiranje hmelja in zgradili dodatne hladilnice. Hmelj se namreč ustrezno skladišči le na hladnem prostoru, sicer njegova kakovost hitro pade.

Zaposlujeemo dvajset ljudi, med njimi pet diplomiranih agronomov. V sezoni odkupa in briketiranja hmelja zaposlimo dodatno pet do osem ljudi.

Naši kupci so porazdeljeni po celem svetu. Trenutno največ hmelja prodamo v Brazilijo, kjer je rast prodaje piva še vedno visoka, za razliko od razvitega sveta kjer stagnira. Tradicionalni trg slovenskega hmelja je seveda Anglija, prodajamo v eno večjih škotskih pivovarov, drugače pa preko angleških trgovcev oskrbujemo manjše pivovarne. Tudi večina boljših belgijskih piv ima aromo našega hmelja.

Kakšne so trenutne tržne razmere, glede na ne ravno rožnato situacijo pri nas in v svetu?

Zadnja leta so cene hmelja nizke, trg pa precej težaven. Vzrok temu je prevelika proizvodnja hmelja zaradi povečanja nasadov v letih 2007 in 2008 in zelo dobrih vremenskih pogojev zadnja leta. Lahko pričakujemo, da bosta posledično krčenje nasadov in naključna slaba letina generirala pomanjkanje hmelja v naslednjih letih in občuten dvig cen. Takšnih ciklov smo v hmeljarstvu že vajeni. Rizikom spreminjanja cen se je dobro izogniti z dolgoročnimi pogodbami.

Se poleg hmeljarstva ukvarjate še z drugimi dejavnostmi?

Poleg hmeljske dejavnosti se ukvarjamo tudi s prodajo kmetijskih repromaterialov in opreme, projektiranjem in izvedbo kapljičnih namakalnih sistemov v hmeljarstvu, sadjarstvu, rastlinjakih. Z dobavitelji sodelujemo v procesu pridelave in spravila pridelkov, tako da lahko izboljšujemo in spremljamo kakovost, kontroliramo aplikacije fitofarmaceutskih sredstev, izvajamo analize ostankov teh snovi v storžkih in ostalo, kot to zahtevajo kupci in naša politika kakovosti ter sprejeti standardi ISO 9001-2008 in HACCP.

Ali je hmelj okoljsko sporen? Kako je s škropljenjem?

Tako kot vse intenzivne poljščine, sadovnjaki in vinogradi. Hmelj je visoka in korpulentna rastlina. Hmeljske žičnice, ki predstavljajo oporo za rast, so že same po sebi vpadljiv objekt na poljih. Izvajanje zaščite pred hmeljskimi boleznimi in škodljivci zahteva posebej močne pršilnike, da ustrezno sredstvo doseže vse dele rastline tudi do pet metrov visoko. Kadar se to delo izvaja pravilno in v mirnem vremenu, se škropivo zadrži v hmeljišču in ne raznaša v okolico.

V integrirani pridelavi hmelja se je število škropljenj zmanjšalo na pet- do šestkrat letno. Sadjarji, ki pridelujejo integrirano, škropijo osemnajst- do dvajsetkrat v sezoni, vinogradniki najmanj desetkrat, aktivna sredstva v pripravkih pa so enaka ali podobna kot v hmeljarstvu.

V Ameriki že kar nekaj farmerjev prideluje »organski« hmelj, poskusi z ekološko pridelavo pa potekajo tudi v Evropi. Pridelki so seveda nižji, stroški pridelave večji, vendar bo povpraševanje po takšnem hmelju gotovo iz leta v leto večje. Morda imata Šmartno in Podgorje zaradi zaščitene lege dobre pogoje za poskus ekološke pridelave.

Največja hmeljišča so v Savinjski dolini. Na sliki je Žalec.

Je hmelj uporaben še za kaj drugega?

Trenutno se v pivovarstvu porabi preko 98 % pridelanega hmelja. Vendar se kažejo ugodne možnosti uporabe hmelja v farmaciji, kot prehranskega dopolnila in na drugi strani v industriji pridelave etanola in sladkorja. Xantohumol v hmelju je odlični antioksidant. Beta kisline v hmelju delujejo kot naravni antibiotik. Pripravki iz teh kislin se že industrijsko uporabljajo kot sredstvo za povečanje učinkovitosti fermentacijskih procesov. V Ameriki je registrirano sredstvo na osnovi hmeljskih beta kislin, ki uničuje čebelnega parazita varroo, z enakim učinkom kot čebelam škodljivi sintetični akaricidi. Pripravljenih je še veliko drugih izdelkov na osnovi hmelja, ki komercialno še niso uspešni zaradi na trgu podobnih cenejših sintetičnih produktov. Zagotovo se bo hmelj zaradi nezamenljive vloge v pivovarstvu in novih vidikov uporabe še naprej prideloval. Sicer pa hmeljišča zemlje ne degradirajo, še vedno lahko v času premen ali opustitve trajnega nasad tukaj pridelujemo varno hrano.

MO Slovenj Gradec podelila Bernekerjeva priznanja za leto 2012

Jože Potočnik, prof.

Na Ozarah v Slovenj Gradcu smo 6. februarja 2012 doživeli dva prijazna dogodka. Odprt je bil mladinski hostel, v katerem bo deloval tudi slovenjgraški Mladinski kulturni center, o čemer je poročala novinarka Dela. Zatem je bila v lepi dvorani v tem domu proslava ob slovenskem kulturnem prazniku. Od kdaj Slovenci praznujemo kulturni praznik? Predsedstvo Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta (SNOS) je že pred koncem druge svetovne vojne, 1. februarja 1945, razglasilo obletnico

smrti slovenskega pesnika Franceta Prešerna za kulturni praznik slovenskega naroda. Prvič so podelili Prešernove nagrade 8. februarja 1947. Mestna občina Slovenj Gradec podeljuje Bernekerjevo nagrado in plakete od leta 1975. Franc Berneker (1874–1932), domačin, je bil slovenski kipar v obdobju moderne. Še kot študent na Dunaju se je leta 1899 udeležil natečaja za Prešernov spomenik v Ljubljani in naslednje leto dobil častno priznanje. Največje priznanje je prejel za Trubarjev spomenik v Ljubljani.

Bernekerjevi nagrajenci 2012 z začasnim županom v sredini (z leve): Aleksander Čaminski, Marija Breznik, Nikolaj R. Kolar, Mira Strmčnik in Drago Plazl (foto: Primafoto)

Bernekerjevo nagrado je prejela Mira Strmčnik, Bernekerjeve plakete pa so dobili Marija Breznik, Aleksander Čaminski in Drago Plazl.

Mira Strmčnik je bila učiteljica razrednega pouka v Osnovni šoli Šmartno pri Slovenj Gradcu in ob delu si je na Pedagoški fakulteti v Mariboru pridobila naziv predmetna učiteljica. Poleg vidnih šolskih uspehov, Vrunčevo nagrado in Bernekerjevo plaketo je prejela leta 1999, je skrbela za ohranitev kulturne dediščine. Z veliko zavzetostjo in požrtvovalnostjo je 45 let delala s krajanji, šolskim kolektivom in z učenci v ljubiteljski kulturi. Bila je aktivna predsednica kulturnega društva in nepogrešljiva soorganizatorka Martinovih dnevov v domačem kraju. Kdo ne pozna pevske družine Breznik iz Pameč? Gospe Mariji Breznik je bila slovenska ljudska pesem položena v zibelko. Vse življenje ohranja, prenaša ljudsko pesem iz roda v rod. V njeni družini poje tretja generacija. Sama pravi: »Pesem je nekaj živega in vsaka beseda o njej je prazen zvok, če si je ne zna približati s srcem in ne doume, da je prav pesem tista lepota, zaradi katere je življenje lažje, prijetnejše, polnejše.« V Pamečah ji pravijo »pevska mati«, saj že 65 let prepeva v cerkvenem pevskem zboru, 10 let v ženskem pevskem zboru, v družinski Vokalni skupini Breznik, ki praznuje 35-letnico pevske kulture. Družina Breznik že več kot 60 let neguje in ohranja lepo koroško in slovensko pesem. Aleksander Čaminski je bil rojen v Skopju v Makedoniji. Leta 1981 je diplomiral na AGRFT Skopje na oddelku za igralce, pozneje si je doma in v tujini pridobil tudi izobrazbo režiserja. Stalni član Makedonskega narodnega teatra v Skopju je bil v letih od 1984 do 2005, sprva kot igralec in pozneje režiser. V začetku tega stoletja je prišel v Slovenijo oz. Slovenj Gradec. Najprej je sodeloval s slovenskim

Nadaljevanje na str. 24

mladinskim gledališčem Ljubljana in Prešernovim gledališčem Kranj. Od leta 2006 živi v Slovenj Gradcu. Ustanovil je gledališko delavnico »Studio A«, ki deluje kot gledališka šola. Aleksander Čaminski je s svojimi predstavami dokazal, da lahko ljubitelji gledališke in pevske skupine dosežejo izjemne rezultate in umetniške užitke.

Drago Plazl je doma z Graške Gore, kjer je stičišče mestnih občin Slovenj Gradec, Velenje in občine Mislinja. Drago se je že v mladosti zanimal za glasbo in v družini se je krepil družinski ansambel, ki je zavzeto nastopal na raznih družabnih in kulturnih prireditvah. Njegova koledniška skupina Fantje z Graške gore več kot 30 let s pesmijo in dobrimi željami obiskuje okoliške kraje. Drago Plazl je z domačim kulturnim društvom že pred sedemnajstimi leti organiziral pomemben in odmeven festival domače glasbe »Graška gora poje

in igra«. Srečanje pevcev je preraslo v mednarodni festival. Dobitnik Bernekerjeve plakete in njegovi Fantje z Graške gore so prepevali v mnogih krajih po Sloveniji in tudi tujem.

Slavnostni govornik je bil Peter Valtl, dobitnik Bernekerjeve nagrade 2011. Nikolaj R. Kolar, začasni župan, je med drugim poudaril, da smo bili uspešni na otvoritvenem dnevu Evropske prestolnice kulturne 2012 v partnerskem mestu Slovenj Gradec, da nadaljujemo in uresničujemo načrtovane projekte. Opozoril je, da smo kulturniki proti ukinitvi kulturnega ministrstva in se vprašal: »Je kultura za slovensko državo bistvena ali ni?« Kulturni program sta obogatila Mešani komorni zbor Carinthia cantat in Vokalni ansambel Musica iz Maribora. Utemeljitelj Bernekerjevih nagradencev je oblikoval Dušan Stojanovič.

Ob slovenskem kulturnem prazniku

Manca Javornik

V Koroškem domu starostnikov smo na predvečer kulturnega praznika pripravili svečano prireditev. V kulturnem programu so sodelovale **pevke Društva upokoencev Vuzenica in dijakinje Gimnazije Slovenj Gradec**. Na ogled smo postavili **razstavo fotografij gospoda Sebastijana Oblaka**, ljubiteljskega fotografa z Raven na Koroškem. Avtor zadnjih nekaj let ustvarja cikel Uršlja gora,

za katerega je zbral že dvajset tisoč posnetkov. Z razstavami nam želi prikazati lepe detajle iz narave, ki jih mi morda še opazili ne bi. Osrednji dogodek pa je bilo **odprtje prenovljenih bralnih kotičkov na štirih oddelkih v domu**. Naši stanovalci se bodo lahko družili ob neprecenljivi zbirki preko 600 knjig, ki sta jih **podarili Skupnost socialnih zavodov in založba Beletrina iz Ljubljane**.

»Odprti knjigo in knjiga bo odprla tebe!« menita **prostovoljki Olga in Anica**, ki sta bralne kotičke uredili v zaokroženo celoto. Z željo, da bi knjiga postala prijateljica stanovalcev in obiskovalcev doma smo zaključili počastitev slovenskega kulturnega praznika.

Pevke Društva upokoencev Vuzenice

Las Vegas – mesto presežkov

Potopisno predavanje Lovra Vreša

Milena J. Cigler

Zadnji četrtek v januarju je v knjižnici Dravograd potekalo zanimivo predavanje. Lovro Vreš, nekdanj Črnečan, sedaj živeč v Mežici, je službeno potoval v to zanimivo mesto. Kaj vemo o tem mestu? Večina nas, zapečkarjev, ve, da je to mesto igralnic na srečo, da leži nekje na robu ZDA, morda blizu Mehike, saj že ime Las Vegas zveni špansko in pomeni menda travnik.

Sam kanjon reke Colorado je fascinanten zaradi svojih dimenzij. V povprečju se stene skoraj navpično nad reko dvigajo cel kilometer in pol, takšna ali pa še malo večja je tudi širina.

Veliko se ne motimo, saj v dobi informacij nam tako vse posredujejo mediji. Vendar ...

Lovro zna povedati stvari s posebnim žarom in humorjem. Zato ni vseeno, ali nam stvari predstavi TV ali On, »živi človek«. Začel je z zemljepisnimi podatki, ki jih ne mislim ponavljati, saj jih dobite v vsakem atlasu, edino, kar se tiče puščave, je bilo moje znanje pomanjkljivo: gre za skalno puščavo in ne za peščeno. To je velika razlika. In pa, kar je zanimivo predvsem za turiste, da je tam zelo vroče. Kar dva meseca je temperatura cca 38 stopinj Celzija in povrh nimaš kam iti v senco.

Las Vegas je največje mesto v zvezni državi Nevada in 28. po velikosti v ZDA. Je tudi največje mesto, ki je nastalo v 20. stoletju. Da, Las Vegas je bil ustanovljen leta 1905, leta 1911 je imel 1000 prebivalcev ter s tem pridobil naziv mesta (Dravograd, ki ima pribl. 4000 prebivalcev, je dolgo veljal za trg). Danes ima samo mesto 600.000

prebivalcev, celotno velenje mesto pa 2 milijona, kolikor je Slovencev. In površina? Bi bilo zanimivo primerjati! Mesto, razen ozkega centra, je razprostranjeno in zaseda velike površine. Razen strogega centra, kjer so hoteli in igralnice, visokih stavb ni! Las Vegas živi od igralnic. Vendar ima tudi nekaj zanimivosti: npr. v centru stavbe oponašajo zanimivosti iz zunanjega sveta in zgodovinske dediščine. Tako ima: Cezarjevo palačo (kolosej), Markov trg (Benetke), Kip svobode, Eifflov stolp, planet Hollywood, MGM filmsko industrijo ... (lev, ki zarjove v špici). Najdemo francoske, ruske in druge posebnosti, *hard rock* glasbo, nadzemno železnico (ker bi podzemno zaradi skalnega terena težko izdelali) ... Rečeno je, da bi naj bil Las Vegas raj, ker ni davkov, vendar, kot je povedal Lovro, nikoli ne veš, koliko boš za kakšno stvar plačal. Las Vegas je tudi idealno prizorišče za snemanje filmov, svetovno središče iger na srečo, nakupovanja, vrhunskih restavracij in zabave. Tu je veliko časa preživel tudi Elvis Presley. Las Vegas je najbolj osvetljeno velenje mesto in je viden tudi iz vesolja. Hoteli so klimatizirani do skrajnosti. Oken se ne odpira. Lovro je bil tam s prijateljem in imela sta

Mesto igralnic ponoči

vsak svojo sobo v velikosti 70 m². V sobi so bili televizorji povsod razen na stranišču. V sobi je bil tudi računalnik. V tem mestu se nista počutila varna. Ne na ulici ne v hotelu, čeprav so hoteli sicer grajeni tako, da bi naj bil človek varen v njih. A nisi sproščen, ker je vse zaprto in

dobesedno dihaš skozi klimo, pravi Lovro. Vsak hotel ima dvorano za predavanja za 1000 ljudi in enega ali več bazenov. Obiskala sta tudi kanjon reke Colorado – Grand Canyon. Ta je osupljiv zaradi svojih dimenzij.

Ob obletnici Meškove smrti

Nevenka Knez

Domačini VS Sele-Vrhe smo v januarju stopali po Meškovi poti in praznovali vaški praznik, ki ga vsako leto znova posvetimo spominu na Franca Ksaverja Meška. »Res, najtežje na svetu je pripovedovati o samem sebi! A svojo dušo bolj poznamo kakor dušo drugega. To dušo je mogoče spoznati. Zakaj duša pisateljeva je v njegovih delih.« (F. K. Meško, *Moje življenje*.)

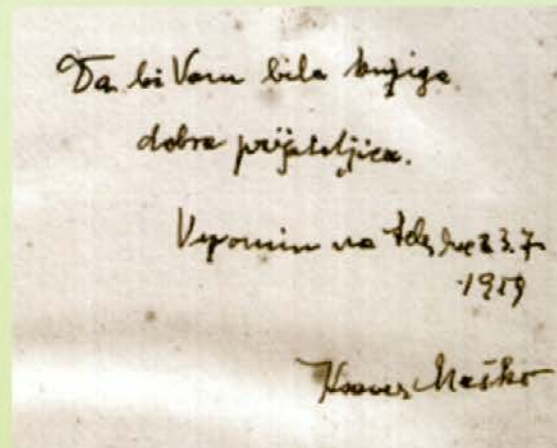
Kdo od Selčanov bi si prej mislil, da bo ta miren, včasih malce odmaknjen in sila skromen gospod, ki je napisal toliko lepega, postal njihov župnik. Ko je Meško leta 1921 obiskal Sele, jih je brez premisleka vzljudil in odklonil vse druge boljše ponudbe. Ugajala sta mu samota in mir, ki ju je iskal in ki sta ustrezala njegovemu pisanju ter molitvi. Ponosni domačini pa so ponosni iskali njegove knjige s podstrešij, kamor so jih bili odložili, in jih znova prebirali, saj so se po maši lahko zapletli z njim v pogovor in ga spoštljivo spraševali, če že piše kaj novega. Mnogi, ki danes gredo mimo skromnega župnišča in stopijo v Meškovo sobo, lahko vidijo njegovo skromno mizo, za katero je

sedel in ustvarjal. Skromni dom, v katerem so ga obiskovali pomembni ljudje, pa je še danes odraz njegove preprostosti. Domačini so se ga zaradi njegove pretirane skromnosti včasih že rahlo sramovali, ko so izvedeli, da je kateremu od imenitnih gostov ponudil le vodo in kos suhega kruha. Bali so se, da bi gostje mislili, da mu domačini ničesar ne dajo. Ob prihodu druge svetovne vojne pa je moral tako kot drugi zavedni duhovniki zapustiti svoj dom. Ljudje, ki so videli, kako so prišli ponj in ga odpeljali, so takoj po njegovem odhodu

izpraznili župnišče in takrat so vse njegove knjige, ki so bile v hiši največje bogastvo, izginile. Ob ponovnem snidenju s Selčani, ko se je po koncu vojne vrnil v »naročje Uršlje gore«, so ga na njegovo veliko veselje doma zopet pričakale vse njegove knjige, ki so se po čudežu zopet vrnile na njegove knjižne police. Še vedno je bil zelo spoštovan in brali so ga tudi tisti, ki zaradi novega sistema niso več hodili v cerkev. V tistem času je bil eden izmed najbolj branih slovenskih pisateljev.

Ob svojem osemdesetem jubileju se je veselil svoje prve knjige zbranih del, nato pa so za časa njegovega življenja izšle še štiri. Njegovo duhovno bogato življenje se je izteklo 11. januarja 1964. Tega dne so veliko izgubo čutili vsi, ki so se kdajkoli z njim srečali ali ga prebirali.

Nadaljevanje na str. 26

»Mrzel, neprijazen dan je bil, veter je bril in nosil snežinke, ko so ga 15. januarja 1964 (na četrti dan po njegovi smrti) dopoldne polagali v grob na pokopališču pod cerkvijo sv. Roka.«

Tako odprti rok, kot so ga Selčani sprejeli in ga vzeli za svojega, bi morali še danes, vsaj ob njegovih obletnicah, jemati v roke njegove že rahlo pozabljene in zaprašene knjige, ki pa jih je zagotovo moč najti na knjižni polici vsakega selskega doma.

Vir: Mlinar, R. Šepetanje lip, Celovec. Mohorjeva družba, 2010

- http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Mesko-posvetilo_23-VII-1959-sepia.jpg#file, pridobljeno 4. 2. 2012

Socialni izzivi

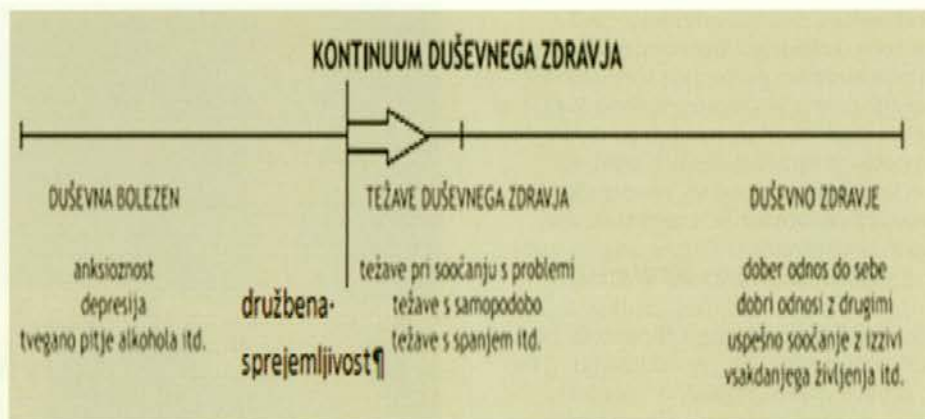
So duševne motnje še vedno tabu?

Vsako leto v Evropi trpi 164,8 milijonov ljudi zaradi duševne motnje.¹

Polonca Jakob Krejan, univ. dipl. soc. del.

Duševne motnje so postale največji zdravstveni izziv v Evropi v 21. stoletju. Študija European College of Neuropsychopharmacology (ECNP) poudarja, da se večina duševnih motenj še vedno ne zdravi. In prav zaradi tega in velikega števila primerov »motenj močganov«, ki se še povečuje, sta pravi obseg problema in breme družbe še toliko bistveno višja od prikazanega.

Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) duševno zdravje definira kot »stanje dobrega počutja, v katerem posameznik razvija svoje sposobnosti, se spoprijema s stresom v vsakdanjem življenju, učinkovito in plodno dela in prispeva v svojo skupnost«. Duševno zdravje je širok koncept, ki vključuje tako pozitivno duševno zdravje, npr. dober odnos do sebe in drugih, uspešno soočanje z izzivi, pozitivno samopodobo, občutek moči in sposobnost soočanja s težavami, kot negativno duševno zdravje, npr. duševne bolezni, kakor prikazuje kontinuum duševnega zdravja na sliki.

Kontinuum duševnega zdravja (ločnice med posameznimi kategorijami zdravje/težave/bolezen so simbolične, saj je težko določiti, kje se zdravje prevesi v težavo, težava pa v bolezen). Povzeto po Understanding U.: Managing the ups and downs of life.

Javno zdravje je pogojeno z družbenim duševnim zdravjem, skrb za pozitivno duševno zdravje ima torej velik pomen za javno zdravje družbe in posameznikov. Pomembno je ukvarjanje z duševnim zdravjem celotne populacije in ne le z duševnim zdravjem posameznikov. Duševno zdravje ni le stvar zdravstvenega in socialnovarstvenega sektorja, ampak vseh sektorjev in politik. Je nacionalni kapital, ki ga je kot takšnega treba izboljšati in ohraniti z združenimi napor celotne skupnosti. Duševno zdravje se namreč oblikuje v družinah, šolah, na javnih krajih in delovnih mestih; je rezultat tega, kako nas drugi obravnavajo in kako mi obravnavamo druge in sami sebe. Zato je treba konvencionalni pristop, ki je zasnovan predvsem na zdravljenju duševnih bolezni, razširiti na celovit, večdimenzionalni pristop, ki ne bo usmerjen samo k duševnim boleznim, temveč tudi k duševnemu zdravju in njegovi promociji. Tak pristop se mora naslanjati na sistem varovanja zdravja in mora biti dosežen v skladu z mednarodnimi izkušnjami in standardi, v sodelovanju z regionalnimi strokovnjaki ter z izmenjavo izkušenj med državami.

Po podatkih Statističnega urada in internih izračunih IVZ **znašajo stroški zdravljenja duševnih bolezni v Sloveniji v letu 2006 177,8 milijonov evrov. Manjši delež stroškov so diagnostične storitve, medicinsko-tehnični pripomočki in prevoz bolnikov ter reševanje v nujnih primerih.** Po podatkih IVZ je bilo v letu 2006 prvih obiskov zaradi duševnih in vedenjskih motenj 91.450, kar je 1,8 % vseh prvih obiskov na primarni ravni. Psihiatrična dejavnost v Sloveniji trenutno poteka v 42 zdravstvenih domovih, 67 zasebnih ambulantah, 4 splošnih bolnišnicah in 2 klinikah (Šempeter, Novo mesto, Ptuj, Slovenj Gradec; KC Ljubljana, Onkološki inštitut), 6 psihiatričnih

bolnišnicah (Begunje, Idrija, Vojnik, Ormož, PK Ljubljana, Oddelek za psihiatrijo v SB Maribor) in na Pediatrični kliniki v Ljubljani. Poleg tega se s psihiatrično dejavnostjo ukvarjajo v Svetovalnem centru za otroke in mladostnike v Ljubljani, v 7 socialnih zavodih ter v okviru Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij RS. Specialistična psihiatrična dejavnost se v Sloveniji obračunava po primerih.² Specialistično psihiatrično dejavnost v Sloveniji izvaja 15 zdravstvenih domov, 45 zasebnih ambulant, 2 splošni bolnišnici (Novo mesto, Ptuj), 6 psihiatričnih bolnišnic in 6 socialnih zavodov ter Svetovalni center za otroke in mladostnike v Ljubljani. Svetovanje, pomoč pri psihosocialnih stiskah, nastanitev v stanovanjske skupine ter druženje v dnevnih centrih za ljudi s težavami v duševnem zdravju pa opravlja tudi veliko nevladnih organizacij (Ozara Slovenija, Nacionalno združenje za kakovost življenja, Društvo Altra, odbor za novosti v duševnem zdravju, Šent - Slovensko združenje za duševno zdravje, Društvo za pomoč in samopomoč Želva - Eureka Žalec, Novi paradoks, CSD Koper).

¹Duševne motnje so stanja motnega doživljanja, čustvovanja, mišljenja in vedenja. Tako kot fizična bolezen tudi duševna motnja vključuje veliko težav in stisk. Obstaja več vrst duševnih motenj; ena izmed njih so osebnostne motnje. Duševna motnja pogosto vključuje občutke depresivnosti, strahu, zmedenosti, pa tudi izgubo stika z realnostjo. S tem se mnogi ljudje srečajo ob določenem času in po stresnem življenjskem dogodku. Duševne bolezni (dalj časa trajajoča kombinirana motnja) nikakor niso odraz šibkega značaja, temveč imajo tako kot telesne bolezni svoje biološke, kemične in genetske vzroke ter vzroke v človekovem socialnem okolju.

²Primer je zaključena stacionarna bolnišnična obravnava zavarovane osebe v eni dejavnosti, ki praviloma traja več kot 24 ur in vključuje vsa opravila za zavarovano osebo v času njenega bolnišničnega stacionarnega zdravljenja.

Kralj Matjaž v gori Peci

Ida Robnik

V mesecu januarju smo Slovenci, predvsem pa Korošci, postali bogatejši za knjigo o kralju Matjažu, ki spi pod goro Peco. Knjižni prvenec Janeza Švaba je izšel pri založbi Cerdonis ob dvajseti obletnici prireditve Gradovi kralja Matjaža v Podpeci, ki jih tudi zajetno obeležuje kar na dvajsetih straneh v odličnih fotografijah Toma Jeseničnika. Knjiga je tudi sicer opremljena pretežno s fotografijami izjemnega fotografa Toma Jeseničnika, nekaj jih je prispeval avtor sam, likovno podobo pa je dopolnil akademski slikar Srečko Frühauf - Sreč z ilustracijami o kralju Matjažu. Privlačnost je knjigi dodal urednik Blaž Prapótnik, ki je skupaj z avtorjem razporedil vsebino po vsebinskih sklopih, sleherno stran oblikoval z veliko mero estetike z izbiro dovolj velikih berljivih črk, umeščenih slik in pustil dovolj prostora bralcu za razmislek, preden obrne stran. Z izbiro formata in naslovnice pritegne bralca, da knjigo z užitkom vzame v roke. Vsebina je po uvodni besedi avtorja in

mislih Dušice Kunaver razporejena v poglavja o kralju Matjažu: Nastanek legende o kralju Matjažu, Koroške ljudske pripovedi o kralju Matjažu, Ljudske pesmi o kralju Matjažu, Kralj Matjaž v besedah slovenskih pesnikov in pisateljev, Današnji pisatelji o kralju Matjažu, Kralj Matjaž v mislih in besedah domačinov pod Peco,

Avtor Janez Švab podpisuje svoj prvenec

nato sledi poglavje Gradovi kralja Matjaža, Peca in dolina Tople ter zaključni del Črna na Koroškem z okolico.

Avtor je v izbrani vsebini položil bralcu v razmislek tezo o poreklu kralja Matjaža, da ni ogrski kralj Matija Korvin, kar namigujejo dosednji zapisani viri, temveč voditelj ljudskih kmečkih uporov Matjaž, ki so ga z izročilom okronali kot kralja, pravičnega, dobrega resnicoljubnega, našega, ki se bo nekoč zbudil in rešil slovenski narod vseh krivic.

Sicer pa, vzemite knjigo v roke, izvedeli boste vse o kralju Matjažu.

Ostro oko v steni Pece vidi obris kralja Matjaža

**ZAVARUJTE
SVOJE PREMOŽENJE
NA NOVO VREDNOST!**

080 19 20 • www.ZavarovalnicaMaribor.si

ZM
ZAVAROVALNICA MARIBOR

O P A

PREMOŽENJSKO ZAVAROVANJE
Z OSEBNO IN PRAVNO ASISTENCO
NA NOVO VREDNOST

Franc Blatnik

1922–2012

Ta zapis je v spomin predanemu gozdarju, ki je v svojem življenju poklicno prehodil širne gozdove naših planin od Primorske, Notranjske, Gorenjske, Savinjske in nazadnje se mu je pot ustavila na Koroškem.

Rodil se je 22. junija 1922 v Kokarjih pri Nazarjah na kmetiji Bezočnik kot najstarejši, v družini je bilo potem deset otrok. Tako je že zelo mlad izkusil trdoto življenja in že v mladosti mu je bil privzgojen močan čut odgovornosti in delavnosti, ki ga je kot velika odlika potem spremljal skozi vse življenje. Po končanih vojaških obveznostih se je zaposlil v Gozdnem gospodarstvu in se ob delu še dodatno izobraževal. Uspešno je zaključil gozdarsko šolo v Ljubljani, praktični del pa izvajal na Pokljuki in v gozdovih okoli Kamniške Bistrice. Kmalu so opazili njegove organizacijske sposobnosti in delovno vnemo in ga zaposlili na Ministrstvu za gozdove, kjer je opravljal pomembne odgovorne naloge širom po Sloveniji. Leta 1950 je sprejel naloge upravljanja in vodenja Gozdnega gospodarstva Mislinja, kjer je bilo zaposlenih preko 140 delavcev. Tega obdobja se je v pogovorih spominjal s posebno ljubeznijo. Tu je še poseben poudarek dajal prednostim sistemskega pogozdovanja in vzgoji gozdov.

Leta 1965 se je poročil in v zakonu se mu je rodila hčerka Eva. V Dravogradu si je nad železniško postajo postavil lepo hišo. Balkoni so bili polni lepega cvetja, posebno veselje pa je imel z urejanjem lepega majhnega sadovnjaka okoli hiše, ki mu je zdaj v pokoju nadomeščal širne slovenske gozdove, saj mu ljubezen do njih ni nikoli usahnila.

Leta 1944 se je kot mlad zaveden Slovenec priključil narodnoosvobodilnemu boju. Najprej je vstopil v Šlandrovo brigado, pozneje pa so ga kot izredno hrabrega in zavednega borca priključili v štab slavne XIV. divizije. Tu je opravljal pomembne borčevske naloge in v tej formaciji je ostal še osem mesecev po koncu druge svetovne vojne. Poleg medalje za hrabrost in drugih zaslužnih

»ordenov« je prejel štiri zlate plakete XIV. divizije in zlato plaketo glavnega odbora NOB republike Slovenije.

Tovariš Franci je vseskozi ostal zvest vrednotam NOB. Njegova velika skrb je veljala borčevskemu spomeniškem varstvu. Mnogi spomeniki so bili postavljeni prav na njegovo pobudo, za prizadevno delo v borčevski organizaciji je prejel zlato plaketo republiškega odbora Zveze združenj borcev v Ljubljani.

Ob slovesu sta mu v spomin spregovorila njegov stanovski kolega in prijatelj Drago Jurhar, v imenu Združenja borcev za vrednote NOB Dravograd pa Maks Šavc. Oba sta poudarila njegove izjemne zasluge za domovino in se zahvalila njegovi ženi Mojci za izjemno skrb in požrtvovalnost, ki mu jo je nesebično nudila v času njegove težke bolezni.

Vančy

Ernest Srebre

12. januar 1938–14. januar 2012

Ljudje se tekom življenja srečujemo z radostnimi trenutki, a žal tudi z žalostnimi. Starejši kot si, vedno pogosteje si žalosten zaradi izgube svojca, prijatelja ali znanca. Velikost izgube je odvisna od bližine človeka, najbolj pa prizadene izguba otrok, partnerja, staršev, bratov in sester ter dobrih prijateljev. Ob trenutkih slovesa smo številni čutili žalost zaradi te pretrgane vezi med življenjem in smrtjo.

Poslovili smo se od Ernesta Srebre, moža, brata, očeta, dedija, sosedu in prijatelja. Čutili smo globok občutek praznine in žalosti. Čeprav je v tem primeru smrt sledila bolezni in tudi pričakovanju tistega najhujšega, čeprav je en del žalovanja že za nami, še vedno je bila izguba resnična in tragična, predvsem domačim, sosedom in znancom. Ne glede na to, kdaj in kako pride smrt, boleča je.

Ernest, ki je pred mesecem dni praznoval svoj štiriinšedemdeseti rojstni dan, je svojo življenjsko pot začel v številni Srebetovi družini pri Lukaču na Ludranskem vrhu. Očetu

Maksu in mami Mariji se je rodilo osem otrok in Ernest je bil tretji po vrsti. Bilo je dovolj otrok za igro in za delo, le za vsakdanji kruh sta se morala mati in oče zelo truditi. Zgodaj so se otroci navadili na delo in bogati smrekovski gozdovi so določali usodo teh fantov. Bili so vajeni svobode, otroških iger in potepanj po gozdu in to jim je določilo delo, ki so ga potem opravljali vso delovno dobo. Gozd jim je postal prvo delovno mesto in z delom so v večini tudi končali v njem. Daleč naokrog so ta dekleta in fantje postali znani kot odlični delavci, prijazni in dobri ljudje in tudi dobri športniki. Ernest se je preizkusil v smučarskih tekih in kljub pomanjkanju treningov je dosegal dobre rezultate.

Pri težkem, a lepem gozdarskem delu je skusil vse. Bil je nakladač pri ročnem natovarjanju hlodov na kamione, dolga leta je bil dober sekač, nekaj časa se je ukvarjal z gojenjem gozdov in na koncu je bil vodja gradbene skupine. Delo v gozdu zahteva od človeka ne le dobro fizično kondicijo, ampak predvsem dobro medsebojno razumevanje v skupini in veliko mero solidarnosti. In Ernest je imel te lastnosti. Sodelavci so ga spoštovali in imeli radi.

V pokoj je odšel leta 1990, še dokaj mlad, in časa je bilo več tudi za njegov hobi, gobarjenje. Težko delo v gozdu je bilo vzrok, da je marsikateri gozdni delavec v teh letih pač zaslužno prenehal z aktivnim delom.

Pred dobrimi petinštiridesetimi leti je v bližini, pri Silvestru, nagovoril brhko dekle Katarino. Prva leta sta bivala še pri Lukaču na Ludranskem vrhu, leta 1969 pa so v Rudarjevem zgradili nov blok in na veliko veselje sta dobila svoje prvo stanovanje. Poročila sta se in zakon so dopolnili trije otroci, Ernest, Nevenka in Srečko. Družina se je povečevala in Katarina ter Ernest sta postala dedek in babica trem vnukom. Še posebej sta se razveselila prvih dveh pravnukov. Vseskozi sta svoji družini po svojih močeh tudi pridno pomagala.

A žal, tudi tu se je zgodilo podobno kot marsikje. Lahko bi še dolgo uživala plodove svojega dela, a prišla je bolezen in ...

Vsi, sodelavci, prijatelji in seveda njegovi najbližji smo ga imeli radi. V zadnjih letih njegove nezmožnosti delati tisto, kar je želel, so mu domači kljub odrekanju ves čas stali ob strani.

Domači se zahvaljujejo vsem, ki so jim stali ob strani v najtežjih trenutkih, posebej pa še tistim, ki so mu življenje lajšali: patronažnima sestrama Tanji in Darji ter doktorici Ani Fajmut.

Janez Švab

*Rad bi ohranil samo to malo,
kar je najbolj moje,
kak droben spomin, ki zvonko poje,
da me zasidra v času, ki ga še ni,
kak droben spomin, ki ne bo minil,
da bo pričal zame: nekoč je bil!*

Franc Krpač

1920–2012

V soboto, 7. januarja 2012, smo se na pokopališču v Dravogradu poslovili od našega sokrajana, borca NOB, občinskega odbornika, ribiča, pevca, kulturnika ... Pogrebni nagovor sta imela Jožica Heber in Željko Kljajić.

Skromno željo »po drobnem spominu, ki zvonko poje« je v verze preli pesnik; vsem, ki smo poznali Franca Krpača, se zdi, kot da bi tekli stih o njem, o možu, smo ga pospremili k večnemu počitku: delavnem in skromnem v vsakdanu, doslednem, odločnem in pokončnem pri vrednotah, pri stvarih, ki se dotikajo poštenosti, domoljubja, svobode, ljubezni ...

Novembra leta 1920 se je sestri in dvema bratoma v družini Krpačevih v Šentjanžu pridružil Franc. Gozdovi z obeh strani, s Selovca in obronkov Pohorja, so mu že v zibel položili ljubezen do narave, do slovenske zemlje. Les mu je večino življenja dajal kruh, šumenje krošenj pa veselje do glasbe, zlasti do petja. Njegov tenor je zvonko pel od fantovskih let pa skoraj do zadnjega diha. Telo in duha je krepil pri Sokolih, na Golovi rafineriji in žagi je služboval do začetka vojne. Iz nemške vojske, kamor je bil prisilno mobiliziran, je ušel k partizanom in tudi zato je bila Krpačeva družina izgnana, internirana. (J. H.)

Pisalo se je leto 1940, komaj polnoleten je bil postavljen pred številna vprašanja, tudi o biti ali ne biti. Ni bilo lahko. V velikih, usodnih preizkušnjah, pomembnih za posameznika in narod, se je odločil za svoj lastni narod. Udeležba v NOB je bila zanj najvišje spričevalo narodne zavesti in dokaz, da to svojo zavest podpre celo s svojim življenjem. Domoljubje je zmogel takrat, ko je bila nad slovenskim narodom izrečena genocidna

sodba. Njegova vest je bila čista, patriotska, domoljubna. Zidanškova brigada in obronki Pohorja so mu dajali pogum. Le čemu torej naključje, da je zaprl oči v dne, ko se je pred 68 leti ustanavljala Zidanškova brigada?

Moralni zlom, ki so ga Nemci doživeli v spopadu z ljudmi, prežetimi s trdno vero, da branijo pravično stvar, je bil hujši od vojaškega poraza. Konec je bilo mita o nepremagljivosti hitlerjanske vojske. Vojaški dril je trčil ob srce, trčil je ob prepričanje, ob zavest in visoko moralo nepokorljivega ljudstva. Ni zdržal te sile. In del te sile je bil tudi tovariš Franjo.

Da, o velikih, usodnih preizkušnjah, pomembnih za posameznika in narod, se vsakdo odloča sam. Da je imel prav, ko je bilo najtežje, se je v nadaljevanju njegove življenjske poti pokazalo in potrdilo večkrat. Najprej v Ljubljani, ko je spoznal svojo ljubezen. Ljubezen, ki ga je sprejela, ljubila, spoštovala do zadnjega dne, ure. Družino, ki sta jo ustvarjala v najtežjih časih po vojni, je spremljalo nešteto težav in zapletov. Vse sta zmogla in ta čas nista pozabila na pesem, ki ju je vse življenje spremljala in opogumljala. (Ž. K.)

Težke razmere v partizanih so mu zapustile prenekatero bolezensko težavo, a nobena ga ni odvrnila od dela, vestnega, odgovornega, zahtevnega. Z dekretom je bil poslan na delo na Kočevsko, pozneje je delal v lesnoindustrijskem podjetju na Koroškem. Od tam, kjer se Polhograjski spogledujejo s Krimom, se mu je tu v Matjaževi deželi pridružila žena Helena. Njunjo ljubezen in skupno pot je utrjevala težka, a veličastna izkušnja obeh v drugi svetovni vojni, pridružila se je skrb za vzgojo treh sinov, želja po lastnem domu, pa tudi po vsakršnem napredku v širšem življenjskem okolju. Navdušenje za obiske planin in odkrivanje skrivnosti narave se je preneslo na vse družinske člane.

Zrasel je lasten dom, zrasli so sinovi in postali imenitni strokovnjaki, ostali pa ljubitelji narave, domače besede, svetovljani, ki cenijo moč koroških korenin. (J. H.)

Življenje je trdo in neizprosno. V Občini Dravograd se je vključil v reševanje in razvoj Dravograda. Več desetletij je bil občinski odbornik z vso odgovornostjo. Ob vseh nalogah in težavah tistega časa pa je našel tudi nekaj, kar ga je ohranjalo krepkega, veselega in družabnega. Bil je najstarejši član Ribiške družine, še je imel upanje za svoje kolo in imel je vnuka Ožbija in Gorana, ki sta mu ribiško sledila vse do njegovega zadnjega dne. Reka Drava, Meža in Mislinja so bile del njega in njegovega miru. In tudi ob sotočju vseh treh

rek bo imel svoj večni mir. Z Doktor Nemanič se je velikokrat predstavil in pozdravil svoje prijatelje, znance in sotovariše in Doktor Nemanič bo ostal tudi v ribiških srcih za vekomaj.

Z ribiško palico pa ni bilo konec njegovih aktivnosti. Velikokrat je zapel svojim tovarišem ko se je poslavljaj od njih ... (Ž. K.)

*Vsak človek je zase svet,
čuden, svetel in lep
kot zvezda na nebu ...
Vsak tiho zori,
počasi in z leti,
a kamor že greš, vse poti
je treba na novo začeti.
Tako živimo ljudje.
Vsak zase krmari k pogrebu.
Svetloba samo
nas druži kot zvezde na nebu.
A včasih so daleč poti,
da roka v roko ne seže,
a včasih preblizu so si,
da z nohti lahko srce kdo doseže.*

(T. Pavček)

Pogrešali bomo drobne klepete pod brajdo, njegove pripovedi o doživetjih pri njemu tako ljubih obiskih koticov ob Dravi, Meži, Mislinji, pogrešali bomo svetel zven njegovega tenorja, pogrešali vse tisto, najbolj njegovo, najbolj vredno občudovanja, tudi posnemanja vsega tistega, kar ga je zasidralo v čas blagega, spoštljivega spominjanja.

*Neskončen prostor,
neskončen čas –
tu nekje, nekoč sem jaz,
tu nekje, nekoč smo vsi.
V čas in prostor puščamo sledi –
dobre, močne ostajajo,
plemenitijo, oplajajo,
vse drugo hitro mine, se izgubi.*

Hvala za vse sledi, dobre, močne, take, ki ostajajo, plemenitijo, oplajajo!

Milko Pečoler

1960–2011

O, saj ni smrti!
Samo tišina je pregloboka.
Kakor v zelenem prostranem gozdu!

Samo odmikaš se,
samo tih postajaš,
samo sam postajaš,
sam in neviden.

Tako je v trenutku tolažbe zapisal pesnik. Smrt pa je! In je kruta resnica, ki nam iz naše sredine vedno iztrga naše najdražje ter prinaša nemir v naša srca in naša razmišljanja.

V globoki žalosti smo se 11. oktobra poslovili od sodelavca in prijatelja Milka Pečolerja.

Skupaj sva preživela veliko časa, prvič pa sva se srečala pri igri košarke, ki je bila njegov priljubljeni šport.

Milko se je že zelo mlad zapisal in predal gozdu in gozdarstvu, saj je po končani osnovni šoli nadaljeval šolanje na Srednji gozdarski šoli v Postojni. Ob delu je nadaljeval študij ter si pridobil dodatna znanja in naziv gozdarskega inženirja. Delovno pot je kot mlad tehnik pričel na CLS v Otiškem Vrhu, kmalu pa smo ga zasnovali, da je prišel za revirnega vodjo v libeliški revir gozdarstva Dravograd, kjer je to delo vestno in skrbno opravljal do svoje prerane smrti.

Po vseh organizacijskih spremembah v gozdarstvu je delo revirnega gozdarja opravljal v okviru Zavoda za gozdove Slovenije.

V našem spominu bo ostal človek, ki je s svojo delavnostjo, zanesljivostjo in skromnostjo v odnosu do sodelavcev, kmetov in lastnikov gozdov ustvaril pristne, trajne in spoštljive človeške vezi. Takšen je ustvaril tudi dom in družino. Vedno dobrovoljen, odprtih misli, včasih samosvoj, kakor znamo biti vsi, je za vsakogar našel prijazno in toplo besedo.

Znal pa se je tudi trdno postaviti za svoj prav, saj je lahko bil tudi zelo načelen in strog.

Včasih je dajal videz brezskrbnega človeka, ki mu je vseeno, vendar globoko v sebi ni bil tak.

Tako v službi kot v zasebnem življenju je vedno rad priskočil na pomoč.

Milko je bil jutranji človek in je veliko stvari postoril zgodaj zjutraj, med drugim tudi papirnate zadeve v službi. Spomnim se, da ni maral preveč papirjev in administracije in je raje več časa preživel v gozdu.

Klub zagnanosti, življenjski moči in neizmerni volji je bila bolezen močnejša. Prehitro in premlad nas je zapustil, vendar je lahko ponosen na svoje življenje in na vse, kar je v njem s svojim marljivim delom naredil in ustvaril.

Ostaja v naših srcih in koroških gozdovih.

Rado Krpač

SPOMIN

*Spomini so kot iskre,
ki pod pepelom tlijo,
ko jih razgrneš,
znova oživijo.*

Franc Oder

1912–1997

25. februarja mineva 15 let od smrti dragega moža, očeta in dedka Franca Odra.

Hvala vsem, ki stojite ob njegovem grobu in mu prižigate lučke spomina.

Ni pomemben kraj ne čas,
v mislih vedno si pri nas.

Tvoji najdražji

ZAHVALA

*Končale z delom pridne so roke,
ugasnilo zlato je srce,
nam pa ostal je le spomin na dni,
ko skupaj srečni smo bili.*

Anton Šumah

5. maj 1950–16. november 2011

Ob tragični izgubi našega dragega moža, očeta, dedka, sina in brata Antona Šumaha, p. d. Končevega, iz Spodnjega Razborja 53, se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem. Hvala Dragici Plaznik in Veri Lenart, Antonu in Ivanki Balant, Ivu Kotniku, Kavnikovim in vsem, ki ste nam stali ob strani v najtežjih trenutkih bolečine.

Hvala vsem za izrečena sožalja, darovane sveče in svete maše. Iskrena hvala reševalcem, dr. Ervinu Pečniku, duhovniku Leopoldu Koratu, lovcem LD Podgorje, gasilcem PGD Podgorje, govornikoma Marku Golobu in Marjani Kotnik, cerkvenemu pevskemu zboru Razbor, praporščakom, pogrebni službi Jerneja Zaveršnika in izvajalcu Tišine.

Žalujemo: žena Ivica, otroci Andreja in Mateja z družinama, Tonček z Natašo, Darinka z Matejem, mama ter bratje in sestre z družinami.

*Hvala ti, mama, za rojstvo, življenje,
hvala ti, mama, za tople besede,
za čas, za ljubezen, skrbi,
naj večna ti lučka gori.*

ZAHVALA

Cecilija Javornik

Zg. Podlesnikova mama s Kozjaka 18
1926–2011

Ob izgubi naše drage mame, babice, prababice ter sestre izrekamo zahvalo za pomoč sosedom in sorodnikom, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani.

Cecilija se je rodila 15. novembra 1926 mami Heleni in očetu Jožetu na Jozlovi kmetiji na Kozjaku, kjer je preživljala otroška leta. Spoznala je Jožeta in 5. julija 1948 z njim stopila pred oltar. Mladoporočenca sta zaživela na Zg. Podlesnikovi kmetiji in jo skrbno obdelovala. Osem otrok se jima je rodilo v zakonu in lepo sta skrbela za družino in dom. Z leti so jima pešale moči in leta 1980 sta kmetijo izročila hčerki Anici in zetu Ivanu. Še vedno pa sta pri lažjih delih pridno pomagala. Ko bi končno lahko brezskrbno zaživela, je leta 1987 Jože umrl. Ostala je sama, a je ob skrbni hčerki Anici našla uteho in pomoč. Opešalo je njeno srce, pred tremi meseci ji je ponagajalo zdravje, decembra, na štefanovo, pa je njeno srce onemelo. V mesecih okrevanja so zanj skrbele dr. Leonarda Pirmanšek in patronažni sestre Majda Zajc in Anita Smagej. Za vso pomoč in lajšanje bolečin izražamo žalujoči vsem iskreno hvaležnost. To namenjamo tudi zdravnikom in sestram internega oddelka bolnišnice v Slovenj Gradcu.

Hvala sosedom in prijateljem za izrečene besede sožalja, duhovniku Tonetu Krncu za svečano opravljen pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke. Zahvalo izrekamo še govorniku, županu občine Mislinja Francu Šilaku za poslovilni govor, trobentaču za odigrano Tišino ter pogrebni službi Jerneja Zaveršnika za opravljene usluge.

Hvala vsem, ki ste prispevali za maše, darovali cvetje in sveče ter se prišli posloviti od drage mame.

Žalujoci: hčerke Anica, Marica, Jožica, Cvetka, Zofka in Marjanca, sinova Štefan in Ivan z družinami ter sestre Mihaela, Pavla in Lojzka z družinami

ZAHVALA

*Zaman te iščejo naše oči,
zaman te kliče naše srce,
srce ljubeče zdaj spi,
nam pa rosijo se solzne oči.
Odšel si, več te ni
in v srcih to spoznanje nas boli,
v bolečini nemi smo tiho sklonili glavo
z lepo mislijo nate – za slovo.*

Ferdo Bricman

11. julij 1940–12. januar 2011

Minilo je eno leto, odkar te ni več med nami. Odkar si odšel, a ne iz naših src, tam boš ostal za vedno, saj si za seboj pustil ogromno praznino, ki bi morala biti iz dneva v dan manjša, a ni. Tvoj dom nas spominja nate. Kadar smo skupaj, te pogrešamo, pogrešamo tvojo pozitivno energijo, tvoj nasmeh ... Veliko si nas naučil za življenje. Hvala ti! Vnuke si popeljal v svet glasbe, za kar so ti neskončno hvaležni. Dragi mož, oče, dadi, vsak dan, ki smo ga preživeli s tabo, je bil lep, iskren, ljubeč in marsikdaj tudi poučen. Hvala vsem, ki se ga spominjate, mu naklonite lepo misel, za hip postojite ob njegovem grobu, prižgete svečo, in hvala vsem, ki sodelujete pri svetih mašah.

Tvoji: žena Anica, hčerka Jožica z Ivom, sin Ivan s Sergejo ter vnuki Dejan, Janja, Anika in Tevž

Zapisala: Jožica Podgrajšek

Ivan Petrič

13. december 1928–1. februar 2004

*Ko vam je bolezen izpila zadnje moči,
prišle za nas so neprespane noči.
V molitev polagamo žalost bolečo,
v upanju, da več ne trpite – prižigamo svečo.*

Francka Petrič

13. september 1931–18. marec 2011

*Solza zaliva mi trudne oči,
ljubljeni mama, vas pa več ni.
Srce boleče v preteklost želi,
ko med gredicami cvetočimi kraljevali ste vi.*

Nikoli ne bosta umrla za nas,
le daleč sta šla – nad zvezdami čuvajta nas.

Hvala vsem, ki se ju spominjate v molitvi, postojite ob njunem grobu, v svetel spomin prižigate sveče in polagate cvetje.

Njuni otroci

Bodo pošle vse zaloge plemenitih kovin?

Bernarda Dretnik, samostojna premoženjska svetovalka

Cene zlata in srebra so v primerjavi s trenutnimi zalogami katastrofalno podcenjene. Da bi razumeli podcenjenost svetovnega trga plemenitih kovin, naj kot začetek navedem podatek, da je celotna tržna vrednost vseh svetovnih rudarskih podjetij, ki se ukvarjajo z izkopavanjem zlata in srebra, manjša od tržne kapitalizacije podjetja Apple, katerega tržna vrednost znaša slabih 350 milijard ameriških dolarjev.

Skozi zgodovino je bilo izkopanih približno 46 milijard unč srebra in približno 7 milijard unč zlata, kar pomeni, da je rumena kovina bila ena najplemenitejših kovin. Današnji podatki o zalogah pričajo o povsem drugem razmerju. Medtem ko je količina zlata ostala na isti ravni in je celo malenkost večja, je količina fizičnega srebra v obliki naložbenih palic in kovancev padla na vsega le slabo milijardo unč. Razlog, da je količina zalog srebra tako drastično upadla, gre pripisati vse večjemu industrijskemu povpraševanju po tej kovini in manipulaciji finančnih inštitucij glede cen obeh kovin v zadnjih nekaj desetletjih. Leta 1950 je količina svetovnega fizičnega inventarja srebra znašala še 10 milijard unč, nato je leta 1980 upadla na 3,5 milijarde unč, danes pa naj bi bila na voljo le še slaba milijarda unč v obliki naložbenih palic in kovancev. Polovica ali približno 500 milijonov unč obstoječega inventarja se nahaja v t. i. ETF-skladih, preko katerih se trguje s papirnatimi pogodbami. Ostala polovica je na voljo za nakup v obliki palic ali kovancev. Primer: če bi vsak Evropejec kupil unčo srebra v obliki palice ali kovanca, bi zaloge fizične naložbene kovine izginile čez noč.

Od leta 1980, ko so cene kovin zadnjič dosegle najvišje vrednosti, je svetovna populacija zrasla za 176 %, z 2,5 na 7 milijard ljudi. Svetovni BDP se je zvišal za 500 %, zaloge zlata so zrasle za 600 %, zaloge srebra pa so od leta 1980 padle za več kot 90 % na vsega slabo milijardo unč. Investicije ameriških vlagateljev v

tem sektorju so takrat znašale 15 %, danes znašajo komaj 0,8 %, kar pomeni, da je zlato pri 1.600 \$ še vedno cenejše, kot je bilo pri 850 \$, če upoštevamo inflacijo. Zaradi industrijskega povpraševanja po srebru so države, predvsem ZDA, po podatkih USGS ostale brez fizične kovine, ki so jo bile prisiljene prodajati na trg z namenom, da cena ne zraste prehitro, kar bi ogrozilo obstoječi finančni sistem.

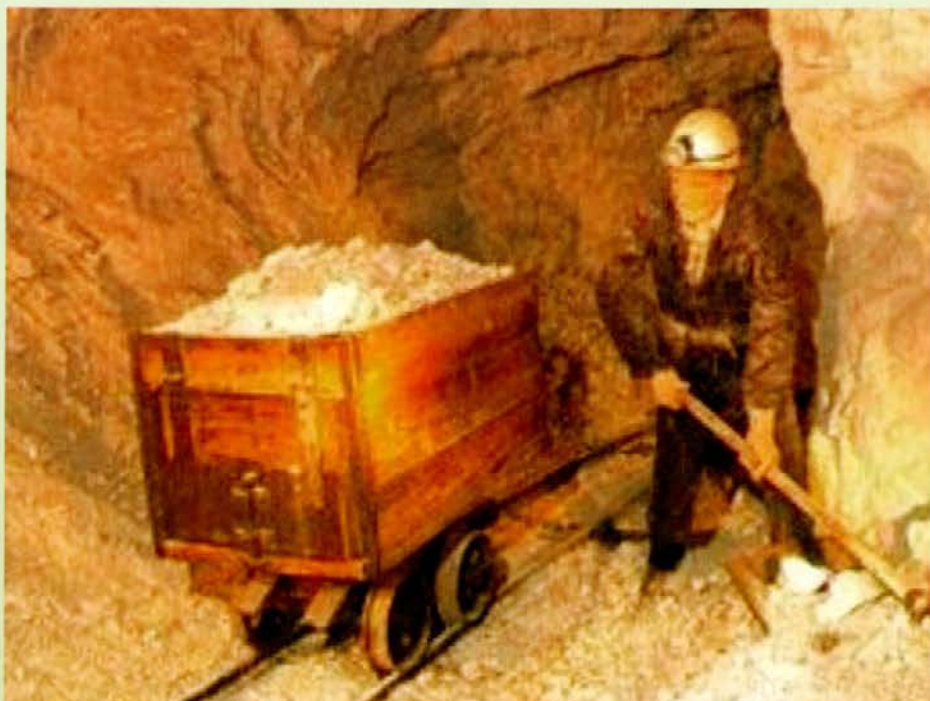
Danes je srebrna kovina ali t. i. »zlato revnih« vsekakor redkejša, kar se tiče izkopanih zalog v obliki palic in kovancev, industrija pa iz dneva v dan najde nove uporabnosti te vsestranske kovine. Če upoštevamo finančno krizo, ki se bo kvečjemu še poglobila, lahko investicijsko povpraševanje po srebru povzroči kronično pomanjkanje fizičnih zalog.

Za vsako unčo zlata, ki jo dobimo iz zemlje, je izkopanih vsega približno 10 unč srebra. Medtem ko je večina zlate kovine dodana k svetovnemu inventarju, se večina izkopane srebra porabi v industrijske namene. Vendar pa je pri trenutnih cenah potrebnih več kot 50 unč srebra za unčo zlata (zgodovinsko razmerje je 17 : 1), kar priča o tem, da je srebro ena izmed najbolj podcenjenih surovin.

Kitajska od leta 2003 naprej povečuje kapacitete solarne energije za več kot 100 % letno, kar pomeni, da bo svet v letošnjem letu potreboval več kot

100 milijonov unč srebra, samo da zadosti povpraševanju v svetovnem solarnem sektorju. Tudi če pride do globalnega kolapsa finančnega sistema, kar bi pomenilo, da bi se svetovna industrija in z njo povezano industrijsko povpraševanje ustavila, bi investicijsko povpraševanje po srebru povsem nadomestilo povpraševanje industrije, kajti tokrat gre za krizo celotnega finančnega sistema in z njo vseh svetovnih valut.

Proizvodnja srebra bi se v tem primeru še upočasnila, saj je večina te plemenite kovine izkopana kot stranski produkt pri izkopavanju drugih industrijskih surovin največjih rudarskih podjetij. Rudnikov, ki se ukvarjajo izključno z izkopavanjem zlata in srebra, je le peščica. Nekateri viri trdijo, da bi v primeru deflacijskega zloma, podobnega kot leta 2008, proizvodnja srebrove rude upadla tudi do 70 %. Naj poudarim, da moramo uradne številke glede plemenitih kovin, predvsem zlata, vzeti z rezervo. Po spletu kroži na stotine različnih interpretacij. Če zraven prištejemo še manipulacijo cen in z njo povezanih statističnih podatkov, je skoraj nemogoče ugotoviti, koliko srebra in zlata je na voljo. Za lažjo predstavbo lahko govorimo le o približkih. Če bo v kratkem prišlo do tranzicije obstoječega finančnega sistema, sta, kar se tiče stopnje tveganja, fizično zlato in še posebej srebro trenutno najboljši investiciji.

Rudnik zlata

Takih župnikov še več

Zlatko Škrubej

V eni izmed sosednjih far sem dobro poznal zdaj že nekdanjega župnika. Njegovo ime ni važno, kakor tudi ime fare ne. Zgodba bo razkrila vse. Ta župnik je bil božji pastir le tedaj, ko je opravljal svoje delo, drugače pa je bil družaben človek, veseljak, šaljivec in rad je imel vinske hrame. Poznal me je kot šaljivca, ki zaradi šal nikoli nikomur nič ne zamerim, zato se me je lotil v vsakem vinskem hramu, če me je le videl. Pa sva se enkrat srečala za miklavževo in takoj je stekla beseda. »Si bil kaj v pekarni, tam kjer pečejo kruh«, me je vprašal. »Ne, zakaj?« sem se nekoliko začudil vprašanju.

»Lahko bi pekom poziral, ko so se pekli parklji,« mi je zabrusil.

Po vinskem hramu se je zaslišal smeh, a nisem se mu pustil. Rekel sem mu: »Jaz bi pa vas potreboval za božič.«

»Za božič? Zakaj?« je vprašal.

»Jaslice bom delal, pa mi osel manjka,« je sledil odgovor. Spet se je po vinskem hramu zaslišal smeh, on pa je dejal: »S tako staro šalo me hočeš ugnati? Ne veš nič kaj novega?«

»Vem,« sem hitro odgovoril.

»Da slišim!« je dodal.

»Kdaj je ženska najbolj Kristusu podobna?« sem ga vprašal.

»Hm, tega pa ne vem,« je s težavo priznal.

»Ko na križu leži pa na žebelj čaka,« sem pojasnil. Spet se je po vinskem hramu zaslišal smeh, on pa je mirno dejal: »Cenim to, da poveš, kaj misliš, in to vsakomur.«

»Res je, takšen pač sem,« sem mu pritrdil.

»Spijva ga kozarček in ostaniva takšna, kot sva!« je veselo dodal.

Kar strinjal sem se z njim, nekje v podzavesti sem si pa v sebi rekel: »Takih župnikov še več.« Pa ne zato, ker je dal za čašo vina, zato, ker je imel vse vrline kot pravi človek, ki je vedno na pravem mestu.

Pust

*Moja mama Snežana
se je krofov lotila,
polnjenih z marmelado,
še raje tistih s čokolado.*

*Zraven sem se usedel
in svojo mamico gledal,
kako z obilo dobre volje
jih polaga v vroče olje.*

*In ko bo pozvonil zvonec,
s krofi bo hitro konec,
maškare vesele
sladke krofe bodo snele.*

Snežana Nabernik

Viharnik

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC D.D.**

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d. d.
Vorančev trg 1, 2380 Slovenj Gradec

telefon: 02 88 39 480

faks: 02 88 42 684

e-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor:

Silvo Pritrznik

Glavna in odgovorna urednica:

Marta Krejan, prof.

Uredniški odbor:

Marta Krejan, Ida Robnik, Danijela Zaveršnik,
Saša Šuhel, Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik

Lektorica:

Marta Krejan, prof.

Fotografija na naslovnici:

Marta Krejan

(na fotografiji: lastnika najdražjega hloda so oblegali novinarji)

Oblikovanje in grafična priprava:

Unigraf - Igor Senekovič, s. p., Prevalje

Tisk:

ZIP center, d. o. o., Ravne na Koroškem

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je
Viharnik proizvod informativnega značaja (tč. tarifne številke 3).

Prijateljstvo

*Prijateljstvo ni za en dan,
prijateljstvo si ustvariš sam,
prijateljstvo lepo živi,
če iz srca hrano dobi.*

*Zidaš hišo kot zidar,
tešeš prijateljstvo kot tesar,
okno prijateljstva je srce,
duša pa – kaj je prav – sama ve.*

*Ohranjaš prijateljstvo in ga mladiš,
v stiski pomaga ti, to doživiš,
cenit prijateljstvo srce le zna,
srečen je, kdor ga ima.*

Zinka Mori

Voščilo za valentinovo

*Med ljubeznijo in sovraštvom
je le majhen korak,
ne stopi predaleč,
ne postani negativen junak.*

*Ljubezen neguj,
živa bitja spoštujej
in vedi,
da ti je dano le eno življenje,
kjer ni prostora za sovraštvo in
trpljenje.*

*Naj bo valentinovo dan,
ko se pričnemo imeti radi
sosed, sorodniki, starejši, mladi.
Naj se ta dan podaljša v teden,
leto, desetletje,
do konca naše začrtane poti
in naj nas ljubezen v vseh pogledih
s srečo obogati.*

Irma Marija Zajc

Milena J. Cigler

Mateja pride zvečer in ji povem, kakšni so moji načrti. »V redu! Potem boš najprej prodala enega kozla, da boš imela začetni kapital! Jasno?« Ker je kozel kapitalen, ga

Sandi iz lhana, moja sestrična, bogato plača in pride ponj s stricem Francetom, ki je sicer malo »odštekan«, saj pri osemdesetih govori samo o seksu! Kaj čem, glavno je, da se moj načrt uresničuje! Namesto da bi ta denar dala shraniti Mateji, sem se pohvalila z njim Matini. Napaka! Saj sem jaz kar

Ker je januar najbolj *zaguljen* mesec, sem Mateji naštela denarce za kruh, sol in toaletni papir. Dunja namreč pravi, da je *bica* rekla, da je sramota si s *cajtengom* *brisiati rit*. Mateja pa prinese točno to, kar ji rečeš, in še cene v trgovinah pozna.

»Tako! Ostalo pa za morje! Začetni kapital!« Pa greva z Martino popoldne na rekreacijo do Lipe in nazaj in njo ugrizne potepuški pes! Peljem jo v ambulanto po injekcijo proti tetanusu in štirikrat na Ravne po injekcijo proti steklini. Tank je zdaj prazen!

»Zdaj bova pa hodili peš!« odločim. Čez eno uro kliče Manica iz Črneč: »Pridi po papir in olupke za koze!« A naj po to sploh grem, se sprašujem. »Papirja je veliko, lahko ga prodaš,« pove Manica. Torej grem.

V Črnečah odpove avto. Saj so mi rekli, da

je treba s kladivom nekaj potolči, a ne vem, kje. Grem po Pepija v bližnjo hišo. Pepi je bolan, a vseeno pride in tolče. Na žalost po filtru in rezultat je enak nuli. Pa pristopi eleganten gospod iz prekrasnega avta in pokaže, kje je treba tolči. »Vi imate *hin* starter ali pa krtačke! Zamenjati bo treba,« še doda. Domov se pripeljem poparjena. Kaj zdaj? Starter ali morje? Kakšne so te presnete krtačke? Ali lahko kar zamenjam z onimi za čiščenje nohtov?

Doma je poplava v kopalnici. Filter je zamašen! »Svinjarija!« mi uide od besa, ko pivnam vodo v kopalnici z oblačili iz košare za pranje! Najbolje, da odmislim morje, saj ga imam tu! Samo sol še vsujem in se sezujem! Mateja nima pojma o življenju raje!

Slane solze se mi usujejo po licih in rečem si: »Bolje ne bo nikoli! Šparat se ne da!«

Kaj je novega?

Simona Jerčič Pšeničnik

Dolgo smo se obremenjevali, kako bi naši lami polepšali življenje in ji pripeljali družbo. Lame so namreč zelo socializirana bitja, živijo v skupnosti, ki se imenuje čreda. Tam ima vsaka določeno vlogo, same ne preživijo! Tako smo bili vsaj opozorjeni od poznavalcev te živalske vrste. Opozorilo je mož vzel sila resno in takoj ob vselitvi pripeljal naši lami kozlička. Problem je bil rešen. S kozličkom, ki je hitro zrasel v odraslega in trdoglavega kozla, sta postala nerazdružljiva v prehranjevanju, igranju in spanju. Pa vendar sva se z možem spraševala: Ali je zadovoljen? Ali ni mogoče osamljen, ker ob sebi nima primerkov svoje vrste?

Svoje težave sva zaupala gospe Barbari, poznavalki lam. In pokazala je očitno zaskrbljenost, češ da bo eden od njiju zagotovo od žalosti umrl. Bila sva šokirana, saj se nama je zdelo, da sta nerazdružljiv in srečen par. Po tem posvetovanju se je v naše misli zasejal očitni dvom o srečnem paru. Naenkrat z možem nisva hotela verjeti očem in temu, da je v našem primeru očitno prišlo do odstopanja od norme. Pustila sva se speljati na led, kljub temu da se je teorija tudi pri vzgoji najinih otrok praviloma razlikovala od praktičnega izkustva. Na primer: ko se je rodil naš prvorojenec, sva verjela nasvetom izkušenih teoretikov, ki so imeli praviloma po enega otroka, da je za otrokov razvoj sila pomembno, da ima vsaj še kakšnega sorojenca. Preden sva pogruntala, kaj to pomeni, sta se rodili še dve hčerki. In pri nas ni bojazni, da bi kdo od žalosti umrl zaradi osamljenosti.

Čez poletje se je vame naselil dvom, kaj bo z Vidkom. In v takem razpoloženju sem odšla na nekajdnevni jesenski izlet s sodelavkami, ki si ga privoščim enkrat letno. Sicer ob vrnitvi vedno ugotovim, da so naredili kaj po svoje, vendar se ne obremenjujem preveč in hitro spravim stvari v ustaljene tirnice. Če je to že ustaljena praksa, zagotovo ne bi moglo biti drugače tudi tokrat. Domače misli, ki se po navadi tičejo skrbi za moža, otroke in živali, sem torej usmerila na stranski tir in se prepustila potovanju in spoznavanju novih krajev. Signal, da tokrat ni vse tako ustaljeno, je prišel že po nekaj urah potovanja, ko sem ugotovila, da mi je ob prečkanju meje *crknil* telefon. In tako sem bila primorana preživeti nekaj dni brez brezžične povezave z domom. Saj ne, da bi bila obsedena uporabnica telefona, ampak če si pa brez, je lahko res utrujajoče in zaskrbljujoče: Kaj če se v množici ljudi izgubim? Kako so doma? Kaj delajo ta trenutek? In še nešteto nepotrebnih vprašanj, saj vendar znajo poskrbeti zase. Kar naenkrat me je vsako minuto oz. sekundo skrbelo, kaj počnejo doma. In to le zaradi *crknjene* elektronske naprave. Po treh dneh se je izkazalo, da me ni skrbelo zaman.

Vrnila sem se torej v topel dom. Na pragu me je pričakala mlajša hči in me seznanila z novico, da so snemali film, v katerem so imeli glavno vlogo. Lahko sem izustila le ne preveč prepričljiv »aha«, ki je kazal, da ji ne verjamem preveč. Seveda je bilo vse res, ker so ustvarjalci, ki so snemali dokumentarni film o kisle mlek, morali na primerno kmetijo, naši nadobudneži pa obožujejo domače jedi. Ne bi moglo biti bolj ješčih igralcev. Takoj zatem mi je srednja zaupala, da se je ravnokar vrnila z dvodnevnih počitnic pri *bici*. In če je bila na počitnicah ona, sta bila tam tudi ostala dva. Navaden sklepni račun, ki je dokazal, da si možki znajo olajšati življenje z dobro organizacijo. Toda presenečenj še ni bilo konec. Sin mi je mimogrede povedal, da dobimo Vikija, in da je ata zamenjal avto. Vse skupaj je delovalo evforično in nekako v stilu: Mami, saj je fajn, da si doma, ampak ko te ni, je pa carsko. Na glas tega ni rekel nihče. Malo spoštovanja so vendarle pokazali. Ne rečem, da me niso bili veseli, vendar je to

navdušenje hitro minilo, saj so mi hiteli pripovedovati o svojih dogodivščinah. Imeli so toliko novic, da sem pomislila, da mi nadalje ne bo potrebno več potovati, da bi doživela kaj novega. Samo doma ostanem.

Zjutraj se je nadaljevalo v smislu 'Kaj je novega?'. Po jutranjem sprehodu s psom sem opazila, da je znotraj ograde za lamo zrasla še ena manjša ograda. Začela sem povezovati podatke in informacije, ki sem jih prejšnji dan dobila od otrok. Ali ni sin zvečer omenil Vikija? Seveda, še isti dan so pripeljali lamjega mladiča Vikija. Rjavega puhastega samčka so zaprli v pripravljeno ogrado, da bi se samca spoprijateljila, potem pa zaživela skupno življenje, kot je to pri lamah v navadi.

Tri dni sta se ovohavala, ogledovala, občasno tudi *pospukala*, četrty dan pa je Videk pokazal, kdo je šef. Da ne bi imeli dobrih sosedov, ki so opazili čudno vedenje starega kastriranega samca in so moža takoj poklicali v službo, bi verjetno sam opravil s tujcem na svojem teritoriju in za prišleka se gotovo ne bi dobro končalo. Oba z možem sva prihitela iz službe, na pomoč pa je priskočil tudi naš veterinar. Ločili smo ju in Vikija odpeljali iz ograde. Nisem mogla verjeti, da je plašni Videk spremenil obnašanje in postal tako agresiven. Ampak nagon dela svoje, četudi si rezan samec. Za svoje ozemlje se je treba stepsti do krvi.

Končno sva tudi midva z možem dojela, da je bil ves trud, da lami polepšava življenje, zaman. Naš Videk je že zavračal življenje v čredi in si je s svojim obnašanjem zapečatil usodo. Dokončno. Čez nekaj dni so odpeljali tudi kozla in tako zdaj kraljuje sam sredi ograde. In ko ga takole gledam – nič mu ne manjka.

Šesta licitacija najkvalitetnejšega lesa Slovenj Gradec 2012

Jože Urbanc

Za šesto dražbo lahko mirno rečemo, da je bila dražba presežnikov, in sicer tako po količini pripeljanega lesa, doseženi najvišji ceni kot tudi po številu prodajalcev in kupcev. Najkvalitetnejšo hlodovino je ponujalo kar 410 prodajalcev iz vse Slovenije, ponudbe pa je oddalo 31 kupcev iz različnih držav (Avstrije, Nemčije, Švice, Italije, Hrvaške). Domačih kupcev je bilo 11, kar je manj kot prejšnja leta in zrcali krizo v slovenski lesnopredelovalni industriji. Organizatorji smo zelo zadovoljni z najvišjo doseženo ceno za posamezni hloď. Gorski javor, pripeljan iz severne primorske, je bil prodan za 16.577,58 evra, kar je daleč najvišja dosežena cena v zgodovini naših kakor tudi avstrijskih licitacij. Letos se je na parkirnem prostoru pred Preventom nabralo kar 2482 kosov lesa v izmeri 2165 m³.

Ta les se je pričel dovažati takoj po novem letu. Do 23. januarja so bili izdelani katalogi za kupce. Ti so morali oddati ponudbe do 3. februarja 2012. Odpiranje ponudb in razglasitev rezultatov sta bili 3. februarja v gostišču Murko.

9. februarja je bil tako imenovani »Dan odprtih vrat«. V zelo hladnem, a sončnem vremenu so se zbrali številni obiskovalci iz vse Slovenije. Občudovali so lahko vrhunsko hlodovino, ki ni samo naravna danost, ampak je plod dolgoletnega dela lastnikov gozdov skupaj z gozdarsko stroko, kakor je na tiskovni konferenci poudaril v. d. direktorja ZGS Jošt Jakša. Vsi predstavniki stroke so se strinjali, da je potrebno pri nas ustvariti takšne pogoje, da bomo lahko kar največ tega lesa predelali doma in izvažali izdelke z nekajkratno dodano vrednostjo.

Tiskovno konferenco ob dnevu odprtih vrat so vodili (od leve) Milan Tretjak, Jože Jeromel, Jože Mori in Jošt Jakša.

Zgodbe ki jih piše življenje. Dva mlada človeka iz Frama (na sliki) sta si hotela postaviti svojo hišico. Na parceli je rasel oreh. Ponudila sta ga stricu mizarju. Zanj je bil pripravljen plačati 200 evrov. Nekje sta slišala da obstaja nekakšna licitacija lesa. Pa je brhka mladenka preverila, kako je s tem, in vzpostavila stik z organizatorji. In rezultat: za oreh sta iztržila preko 9000 evrov.

Odpiranje ponudb in razglasitev rezultatov 3. februarja v gostišču Murko

Letos so s svojimi dobrotami sodelovale tudi članice Društva kmečkih žena Mislinjske doline; predvsem žene iz Pameč so ves dan kljubovale mrazu.

Lastniku najdražjega hloda ves čas ni izginil nasmeh iz obraza. Z veseljem je odgovarjal številnim radovednim novinarjem.

Foto: Mlinšek Gorazd